NÚMERO 14 Abril · Juny de 2022 3€

SOM CANALLA

LA PUBLICACIÓ DELS NENS I NENES DE LES GARRIGUES

DE TURISME PER LES GARRIGUES

CADA ESCOLA DE LA COMARCA ENS PROPOSA UN RACÓ
DEL SEU POBLE QUE NINGÚ S'HAURIA DE PERDRE SI VOL CONÈIXER
EL PATRIMONI HISTÒRIC, NATURAL, CULTURAL I SOCIAL D'AQUESTA TERRA.

SUMARI

MONOGRÀFIC

LES GARRIGUES
Visitar la comarca de l'oli

Pàgines 8 a 14
Reportatge 'Les Garrigues: turisme arrelat a la terra'

Pàgina 15
Entrevista a Ester Rué Gasol, tècnica de turisme del Consell Comarcal de les Garrigues

Pàgines 20 a 47
L'alumnat de les escoles ens proposa racons del seu poble que no ens podem perdre

Editorial

Una mirada pròpia

El SomCanalla 14 és especial. En lloc de repassar les notícies de la comarca, pensar reportatges lligats al món educatiu i demanar als centres que ens expliquin les seves activitats i novetats els últims mesos, hem volgut escriure amb profunditat sobre un únic tema: el turisme. Totes les peces del número estan encarades a un fenomen que creix els últims anys i sembla que es fa real a la comarca gràcies als esforços de persones emprenedores, ajuntaments, els consells comarcals i altres institucions.

Podríem dir que les Garrigues no és una comarca turística, n'hi ha d'altres molt més acostumades als visitants. Tot i això, té elements singulars, únics en alguns casos, que cal explicar i ensenyar perquè expliquen la història, la cultura, l'agricultura i la gent d'aquesta contrada. I en aquesta explicació i guia és important mantenir la mirada pròpia, que ressalti l'essència agrícola, dura com la pedra, de paisatges rics, carregada d'història, gastronomia i possibilitats. Una comarca i un turisme arrelats a la terra.

Amb el suport de:

Diputació de Lleida
Generalitat de Catalunya Departament de la Presidència
Obra Social "la Caixa"
Escola d'Art Municipal

Amb la col·laboració de les escoles:

Mare de Déu de Montserrat de l'Albagés
Els Aubis de l'Albi
La Dula d'Alcanó
Escola d'Alfés
Albirka d'Arbeca
Els Set Focs de Bellaguarda
Joan XXXIII de les Borges Blanques
Mare de Déu de Montserrat de les Borges Blanques
Vall Major de Bovera
Timorell de Castelldans
El Cérvol de Cervià de les Garrigues
Porcel de Cervera de l'Espluga Calba
Escola de la Granadella
L'Espígol de Juncosa de les Garrigues
Manuel Ortiz i Castelló de Juneda
Arc d'Adà de Llardecans
Otogesa de Maials
Abat Ruera de Puiggròs
La Roca de Sarroca
Escola del Soleràs
Escola de Sunyer
Escola de Torrebesses
La Bassa de Torregrossa
Sant Bonifaci de Vinaixa
A Cau de Bosc de Tarrés
Escoleta del Mas de Juneda

Equip SomCanalla

Consell de redacció:
Xavier Franch
Miquel Andreu
Francesc Florensa
Angelina Giné

Coordinació:
Francesc Florensa

Redacció:
Xavier Franch

Disseny gràfic:
Adrià Martí
Josep Patau

Fotografia:
Xavi Minguella

Correcció:
Roger Berengué

Departament comercial:
Francesc Florensa

President:
Emili Farré

Col·laboradors:
Jordi Companys
Ramon Montanyà
CDIAP Les Garrigues

Imprimeix:
INDUGRAF OFFSET SA

Dipòsit legal
L 1231-2019

Edita:
Associació Cultural Garriguenca de Comunicacions
C/ Nou, 2, 2a · 25400
LES BORGES BLANQUES (Garrigues)

Telèfon: 973142420

somcanalla@somgarrigues.cat
www.somgarrigues.cat

SomCanalla és un mitjà independent i plural. La seua opinió s'expressa mitjançant l'editorial.

QUI HA FET LA PORTADA?

Adrià Martí
info@adriamarti.cat

Alfés, 1979. Meitat dissenyador gràfic i meitat pagès. Aquest aufesí d'arrel compagina cartells, logos, tríptics, webs i publicacions amb litres d'oli de les seves oliveres de la Granadella.

Catalunya. Any 2050.

I tu, com te la imagines?

Entra i explica'ns-ho!

imaginemcatalunya.cat

Participar-hi té Premi!

Agenda Urbana de Catalunya

Fem-ho BÉ TOT POSSIBLE

Generalitat de Catalunya

MUSEU DE L'OLI
DE CATALUNYA
Amb motiu del Dia Internacional dels Museus, el Museu de l'Oli de Catalunya obre les seves portes i ofereix dues visites teatralitzades el dissabte 21 de maig de 2022.
L'activitat és completament gratuïta. Cal reserva prèvia mitjançant el codi QR, on podreu escollir a quina hora voleu fer la visita (11.30 h o 17 h).
Places limitades per ordre d'inscripció.
bit.ly/dimoli

Amb la nostra veïna
Torregrossina
Xènia Roset Capell
Dissabte 7 de maig
Projecció de la pel·lícula: ALCARRÀS
a la sala Recreativa Municipal a les 8 de la tarda
Venda d'entrades anticipades
Amb la presencia dels actors principals!!
TORREGROSSA
SALA RECREATIVA MUNICIPAL
TORREGROSSA
Dissabte 7 de maig - 20.00h
ALCARRÀS
CIRCUIT URGELLENC
www.circusa.com

Cicle de teatre familiar
Les Borges Blanques 2021-2022
7a temporada
ESPECIAL
BALDUFA
NADONS
ENTRADA
2€
Un espectacle per a nens i nadons sensibles (de 0 a 6 anys)
30
ELEFANTS
SOTA UN
PARAIGUA
Reserva la teva entrada a:
www.culturaborgesblanques.cat
Dissabte, 14 de maig de 2022
Sala Maria Lois (Biblioteca) · 2 passis: 11.30 h i 12.30 h
Ajuntament de les Borges Blanques
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Diputació de Lleida

Els guies turístics

Quan fem turisme, són molt importants les persones que fan de guies turístics perquè ens informen, ens acompanyen i ens ajuden a conèixer el context d'allò que visitem. Quan una visita compta amb una bona guia, sorgeixen noves preguntes i es fa més interessant allò que visitem. Per contra, si algú ho fa amb desgana, se'ns farà més llarg. El guia haurà de conèixer bé allò que ens ensenya per despertar-nos l'interès i la curiositat.

IL·LUSTRACIÓ: Jordi Companys, alumne EAM

GORRA

Els guies no sempre treballen a l'interior dels museus o edificis. Quan s'ha d'explicar el patrimoni natural o l'exterior dels edificis la gorra ajuda que no es cremin i el sol no els molesti.

MICRÒFON

Quan els grups són grans, els micròfons ajuden a fer arribar l'explicació a tothom. A vegades, aquests es combinen amb audiòfons perquè no molesti a qui fa la visita per lliure. També és freqüent trobar audioguies. Aquests aparells imiten l'efecte de tenir un guia a la butxaca.

FULLETONS INFORMATIUS

Els suports en paper són de gran utilitat per als guies. Sovint hi ha més detalls per a qui vulgui saber-ne més i recomanacions de punts d'interès propers. Des de la pandèmia és fàcil trobar que els fulletons són digitals i que s'hi accedeix amb el mòbil.

PARAIGUA

El paraigua s'ha convertit en un símbol internacional dels guies. Lluny de protegir de la pluja, es fa servir més aviat contra el sol i com a bandera per fer-se visible al grup.

CALÇAT CÒMODE

Amunt i avall. Primer sol, mentre obre les sales i els espais, i ho prepara tot. Després amb els grups que tingui durant la jornada. El guia i els visitants han d'anar ben calçats si no volen acabar amb mal de peus.

PASSATEMPS PER ALS MÉS PETITS

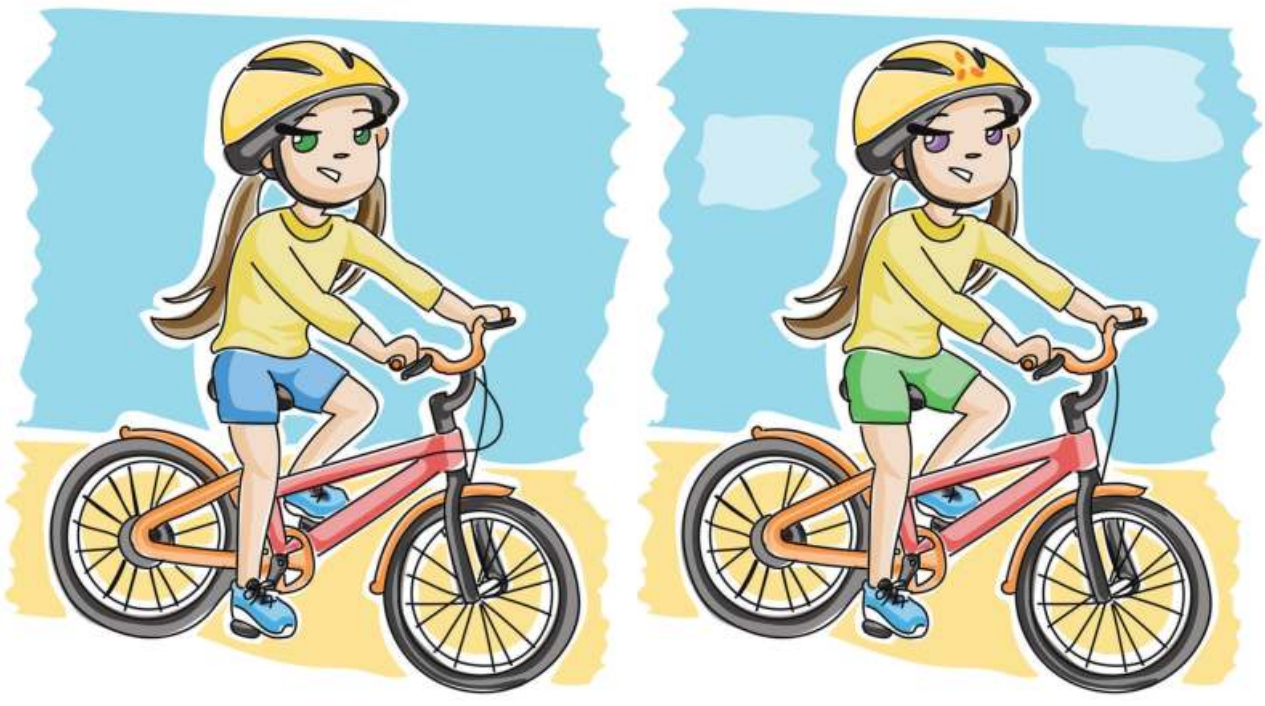
Refranys del món de l'oli

Val més una oliva a casa, que una quartera al tros

Massa oli a la plata, cou al coll i a la butxaca

Qui cull l'oliva abans del gener, deixa l'oli a l'oliver

Busca les 7 diferències

Il·lustració original: Jordi Companys

Pinta el xandall de l'escola de Juncosa

Quin és el carrer, edifici, espai o paisatge que més t'agrada del teu poble? El dibuixes?

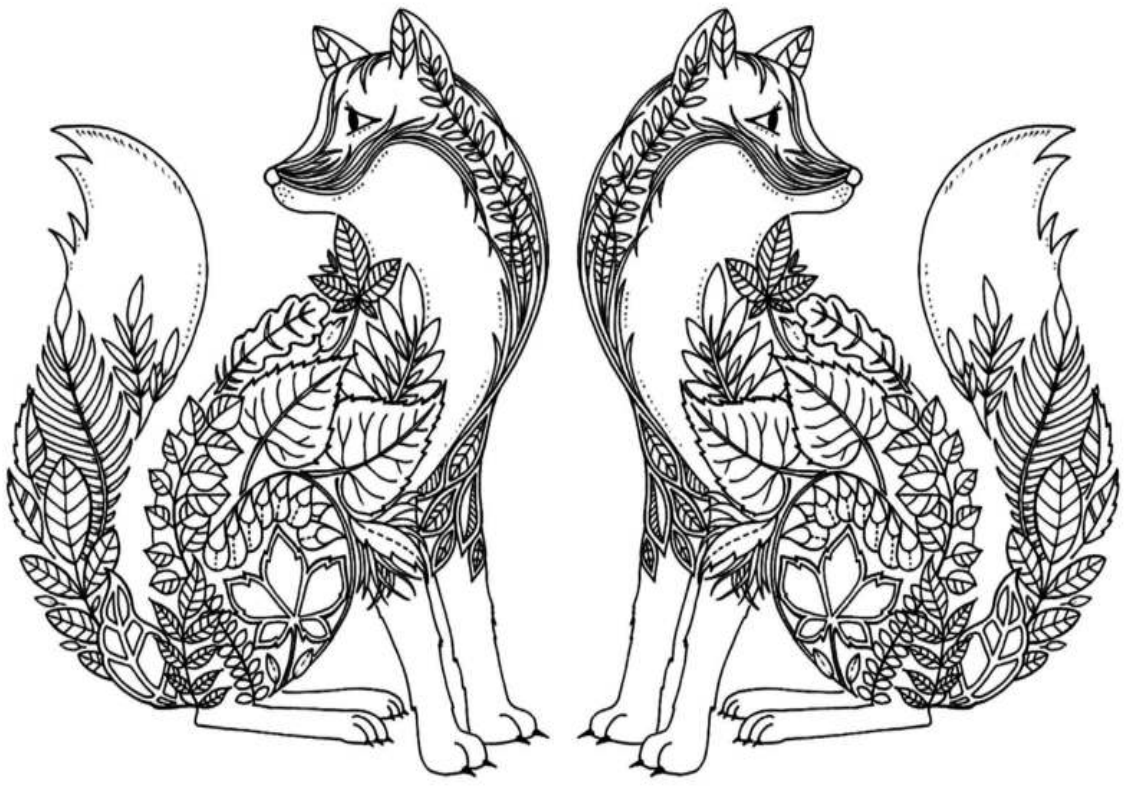
PASSATEMPS PER ALS MÉS GRANDETS

Música i cançons

"Oliver de les Garrigues" amb lletra de Josep Vallverdú i música de Joaquim Messalles:

El cant de la terra se'n va cel amunt, és fil de la història i clam de futur, estius d'or i flama, hiverns cor glaçats, la terra no enganya si es vol estimar oliver de les Garrigues, arbre rei del meu país amb les fulles platejades, amb el tronc tot revellit, el tresor de les olives és un riu immens d'or fi que rebenta les fronteres i s'escampa a l'infinit, que rebenta les fronteres i s'escampa l'infinit. Oliver de les Garrigues, or del fi, seguirem el teu exemple no ens mourem mai més d'aquí.

Acoloreix aquest mandala, relaaaxa't

Sudoku

	7	2	4					
		8						4
			2					9
2		9	7					
	3		8	4		9	6	2
	6	4	5		2	3	8	
5		6	3		8		4	
3	4	7		2	6	5		8
	2				4			

Sopa de lletres: Troba 10 indrets d'interés turístic de les Garrigues

R D Y M A S D E M E L O N S B
P T I B N H F N S C C M D H A
R X A K P N L T S W I H P B D
N O C M L P Z N T V I Z V K A
D B W S B A N Q U E T A Y Q D
C E S P A I M A C I A F G K C
K H W N B G V O W P C X Q Q R
J W K Y D H V C Y R M C C W A
A L E Z V I L A R S L W I V H
S E R R A D E L A L L E N A M
H R O C A D E L S M O R O S I

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

REPORTATGE

Xavier Franch
somcanalla@somgarrigues.cat

Les Garrigues: turisme arrelat a la terra

Visitar la comarca de l'oli

Les Garrigues és una comarca principalment agrícola, marcada pels camps d'oliveres, pels ametllers, així com també pel cereal i els fruiters. De la mateixa manera que hi ha persones que descriuen com la terra, el terròs, marca la personalitat dels garriguencs i les garriguenques, i de la gent dels pobles de Ponent, també condiciona el turisme. L'atractiu de la comarca es lliga estretament amb un entorn treballat per la mà humana, amb la pedra seca, un paisatge ric, una història que es remunta mil·lennis, i una gastronomia humil i popular. Un passeig per un món sorgit de la terra i que es lliga a la terra.

El món de l'oli ha obert les seves portes i es pot conèixer a fons com s'elabora. FOTO: X.M.

L'any 2019, la comarca de les Garrigues va ser seleccionada juntament amb l'Anoia i la Ribera d'Ebre per a un projecte pilot en el camp del turisme que portava per nom Med Pearls, és a dir, Perles del Mediterrani. L'objectiu era promoure l'anomenat Slow Turism, en què els visitants fugen de les massificacions i les presses per gaudir amb tranquil·litat del territori on fan cap i de la seva essència. L'aparició de la Covid-19 va frenar el desplegament del projecte, però en els propers mesos hauríem de començar a veure com pren forma, després de dos anys de treball. La seva materialització podria reforçar la idea de les Garrigues com una destinació interior de qualitat, alhora que també portar més turisme internacional situant la comarca per qui visita Catalunya des d'Europa.

Les Garrigues ha avançat molt les últimes dècades en l'aspecte del turisme. De ser un territori que la gent coneixia únicament per l'agricultura a oferir-se com un racó on gràcies a aquest treball agrícola es pot gaudir d'un paisatge i d'uns productes gastronòmics extraordinaris. A més també s'ha avançat en condicionar alguns dels principals atractius, de festes i riques tradicions populars locals, als Vilars d'Arbeca o les pintures del Cogul. Tot això fa que la comarca tingui paratges que a poc a poc es fan lloc a les guies turístiques. L'arribada de la pandèmia, tot i la sacsejada als restaurants i hotels, també ha obert una finestra perquè la gent, més enllà de mirar enfora, pensi en les Garrigues.

Un projecte de llarg recorregut

La directora de l'agència de viatges especialitzada en oleoturisme Olea Soul, Ariadna Boixader, creu que la comarca té molt potencial en el camp de l'oleoturisme i que ja s'ha creat una base de coneixement que serà molt útil: "potser no podem parlar d'una comarca turística, però comencem a ser al cap de la gent per venir a fer una escapada". Tot i això també destaca algunes limitacions d'infraestructura. La tècnica de turisme del Consell Comarcal de les Garrigues, Ester Rué, assenyala com a repte principal enfortir l'allotjament i la restauració, perquè acompanyin els punts més atractius de la comarca (v. pàg. 15).

Les oportunitats de la Covid-19

Segons Ariadna Boixader, els turistes de les Garrigues, i els de l'oleoturisme, encaixen amb el perfil d'aquelles persones que busquen activitats lluny de la ciutat, a l'aire lliure i en connexió amb la natura. Per tot això, fem un repàs de les qualitats de les Garrigues, d'aquells elements que es poden trobar aquí i la converteixen en una comarca amb identitat pròpia. Turisme garriguenc que és turisme de proximitat i d'arrels profundes en la terra i el llegat agrícola.

Quan les olives les cullen els turistes

La campanya de collita de l'oliva s'amplia més enllà dels pagesos i les cooperatives. Descobrir com es treballa o fer un tast d'oli són propostes en funcionament a la comarca.

Sovint s'acompanya la collita d'un tast o un àpat. IL·LUSTRACIÓ: Jordi Companys

El primer senyal que les Garrigues és una comarca dominada pels ritmes de l'agricultura és que la tardor i l'hivern, època de collita de l'oliva i de la premsada del primer oli, quan fa fred i sembla que tocaria quedar-se a casa, crida els visitants a descobrir l'"or líquid". El turisme entorn del món de l'oli, també anomenat oleoturisme, és una realitat que cada cop atreu més persones i que és una forma de reivindicar el producte estrella de la comarca, vendre oli i ser una porta d'entrada per a turistes cap a altres punts d'interès dels pobles.

La consolidació de l'oleoturisme

Entre els mesos de novembre i febrer, els mesos que acostuma a durar la campanya, són habituals les iniciatives per donar a conèixer l'oli garriguenc: tastos d'oli i maridatges, és a dir, combinacions amb altres aliments; esmorzars de cap de setmana, visites a finques i aprenentatge del procés de recol·lecció de les olives. Ariadna Boixader recorda com les primeres vegades que havia conduït visitants a collir olives, algunes persones "se'n reien moltíssim", però ara cada cop és més comú trobar aquestes experiències.

Seguint les passes dels cellers, s'ha posat en valor el paisatge de l'oli, la forma de treballar-lo i la cultura i el vocabulari d'aquest món agrícola. I això, al mateix temps, també ha creat noves places de feina. Per exemple, el molí Olicatessen, dels Torms, i Oli Cometes, de la Pobla de Cérvoles, tenen figures dedicades a l'oleoturisme, com també la Cooperativa d'Arbeca.

La renovació de les fires

La Fira de les Garrigues-Fira de l'Oli de qualitat verge extra de les Borges Blanques és la més gran, i la que concentra més atenció dels mitjans de comunicació i dels visitants a la comarca. Tot i això, al llarg dels últims anys l'oferta de festes entorn les primeres premsades i de l'oli del primer raig ha crescut. N'hi ha d'extrem a extrem de les Garrigues i més enllà d'obrir la Cooperativa i vendre el producte estrella, els productors i els ajuntaments han apostat per activitats culturals que completin la jornada, amb les quals volen atreure no només els veïns i veïnes, sinó també turistes. En els programes hi ha tant tallers, degustacions i tastos, com caminades, exposicions i venda de productes de proximitat. Aquest 2022 destaquen dos fires que han capgirat el seu programa per posicionar-se millor dins del sector de l'oli i per tenir més visitants. D'una banda, la Fira de Santa Caterina d'Arbeca, amb què l'ajuntament volia reivindicar el poble com a bressol de l'oliva per excel·lència en aquestes terres. De l'altra, més recent, la Fira de l'Oli i la Pedra de Vinaixa, que va passar d'un a tres dies.

Els últims anys l'oferta de les fires ha crescut. S'hi fan tallers, degustacions, tastos i caminades, entre d'altres

Atesa la parada obligatòria que va provocar la Covid-19, també s'han revisat altres certàmens. La Fira de l'Albi, coneguda com a FirAlbi, ha passat a anomenar-se la Fira dels Caragols, i s'ha dedicat a aquest animal típic de les terres de Ponent. Cal recordar, a més, que popularment als habitants de l'Albi se'ls anomena caragols.

Una ruta per les Garrigues modernistes

Una part important de les cooperatives de les Garrigues ha complert els cent anys o els ha de fer properament. Anar-hi a comprar oli és una bona excusa per conèixer l'arquitectura modernista en construccions industrials. Les de Cervià, l'Albi, el Soleràs (v. pàg. 42) i Arbeca són obra de l'arquitecte Cèsar Martinell, que era deixeble d'Antoni Gaudí.

El patrimoni agrícola i cultural de la pedra

El paisatge amb cabanes de volta, espones, aljubs i basses és un atractiu que cada cop més gent vol descobrir des que la pedra seca va ser declarada Patrimoni Cultural.

La feina al tros per salvar el desnivell de la terra, per tenir un lloc on protegir-se i guardar-hi el bestiar o les eines, o fins i tot per extreure aigua dels pous, i protegir-los, ha deixat la comarca marcada per les construccions de pedra seca. Cabanes de volta, espones, aljubs i basses són els elements que defineixen l'arquitectura popular de les Garrigues.

Patrimoni Immaterial de la Humanitat

La UNESCO va declarar la pedra seca Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat l'any 2018. Els elements de pedra seca no són exclusius de la comarca, sinó que són comuns arreu, i és fàcil veure'n al Mediterrani, amb diferents modalitats. En el cas de les Garrigues, però, el sistema de volta que es fa servir, per exemple, a les cabanes, així com també el fet d'utilitzar pedres treballades amb eines com macetes, punxons i escarpes, els fa especials. A més, n'hi ha una gran quantitat. S'han comptat més de 1.000 construccions d'aquest tipus. Vinaixa i la Floresta també tenen una forta tradició de picapedrers.

Caminar la pedra seca

Cada cop és més comú que hi hagi caminades per descobrir als garriguencs i als visitants les construccions de pedra seca. El Consell Comarcal va presentar una ruta de 55 km el 2009, els Omellons fan cada any la Marxa de les Cabanes de Volt, i les Garrigues Altes es van unir també per dibuixar 24 rutes pels paisatges de l'oli.

Dormir en una cabana de volta

Una passa més en el camí de posar en valor la pedra seca i del seu potencial turístic és el creixent interès per arreglar construccions de pedra seca com a allotjament. La regulació d'aquests espais encara no està del tot resolta. Tot i que el Govern va impulsar un decret per regular els allotjaments turístics singulars, establia que els ajuntaments havien de fer una llei pròpia per acabar d'ajustar què es podia fer i què no. L'alcalde de Torrebesses, Mario Urrea, que també és president de l'Associació de Micropobles de Catalunya, explica que han facilitat un text que pugui ser compartit amb tots municipis petits, perquè cadascú se'l faci seu. A Torrebesses, precisament, Urrea està reparant una cabana de volta per rebre turistes. En els propers anys podríem veure com es fa realitat aquesta idea.

Hi ha un interès creixent per l'adequació de construccions de pedra seca com a allotjaments

Cabana de pedra seca enmig d'un tros de les Garrigues. FOTO: Paola Pagano

Torrebesses, referent en la posada en valor de la pedra seca

L'Ajuntament de Torrebesses va inaugurar el 2011 el Centre d'Interpretació de la Pedra Seca, un espai dedicat a l'estudi, la divulgació i la promoció d'aquesta tècnica constructiva i tota la riquesa cultural, a nivell de vocabulari i coneixements tradicionals, que hi està vinculada. El centre s'ha convertit en un punt de referència dins i fora de la comarca i el 2021 va ser premiat a la III Edició dels Premis Turisme Rural Sostenible. Ara, els alumnes de l'escola de Torrebesses, en col·laboració amb l'Ajuntament, fan algunes visites guiades pel poble per fomentar l'estima pel patrimoni.

La diversitat dels paisatges naturals i l'enriquiment dels urbans

Els 800 km² de la comarca s'escapen de la Plana de Lleida. Distingim almenys sis paisatges, amb les seves característiques i particularitats.

Recórrer les Garrigues és descobrir-hi una gran diversitat paisatgística. Els 800 km² de la comarca s'escapen de la Plana de Lleida i permeten endinsar-se en valls, valletes, turons, tossals i serres.

Dels secans a la muntanya

Distingim, almenys, sis paisatges: el dels bancals d'olivera i ametlla, presents, sobretot, al cor de la comarca; el del bosc i el matoll, a tota la franja est i al sud; el dels cereals de la banda nord-est, així com també als secans de les Garrigues Històriques, per als quals existeix un Centre d'Interpretació que permet explicar-ne les característiques i els moixons, en particular; el del riu Ebre, als impactants Tossals d'Almatret, amb grans boscos i antigues mines de carbó; el de la plana, regada pel Canal d'Urgell: i la Serra de la Llena, a l'est, lligada les Muntanyes de Prades.

L'escultura guanya terreny

A falta de sales i tradició, les arts escultòriques a les Garrigues fa anys que interactuen amb el paisatge. Un dels referents és la Vinya dels Artistes, del Celler Mas Blanch i Jové de la Pobla de Cérvoles, que es proposa ser un museu a l'aire lliure entre oliveres i ceps de vinya. L'artista Marta Pruna, per la seva banda, va crear el 2017 el Camí dels 7 sentits a Cervià, un recorregut amb 15 intervencions artístiques a la natura. La Granadella també s'hi ha sumat i el Coll de Bovera s'està convertint a poc a poc en un passeig escultòric de *land art*.

L'escultura 'Llum planant damunt la terra', a la Vinya dels Artistes, té 8 metres. FOTO: Xavi Minguella

El fenomen del muralisme

L'artista lleidatana Lily Brick té onze murals repartits entre l'Albi, el Cogul, la Granadella, Juncosa, Juneda, Puiggròs i la Granja Escola de la Manreana. Seguint el rastre de Penelles (a la Noguera), alguns ajuntaments han apostat per obres de gran format que són símbols d'identitat del municipi i que a la vegada es poden convertir en atractius turístics. Un paisatge urbà, doncs, que s'enriqueix per als veïns i per als visitants.

Les arts escultòriques a les Garrigues fa anys que interactuen amb el paisatge

Consens per crear el Parc Natural de les Muntanyes de Prades

Fa més de 40 anys que els pobles propers a les Muntanyes de Prades demanen que la zona sigui declarada parc natural per millorar-ne la conservació. El 2021, els 22 ajuntaments implicats, entre els quals el del Vilosell i el la Pobla de Cérvoles, van fer front comú. El Govern es va comprometre a tirar-ho endavant. Ara, entitats culturals i mediambientals pressionen perquè es faci el més ràpid possible.

Una comarca farcida d'història i memòria

Les Garrigues disposa de dos dels jaciments més destacats de Catalunya i d'Europa: el Cogul i els Vilars d'Arbeca. A més, s'ha recuperat la memòria de la República i la Guerra Civil.

La fortalesa dels Vilars d'Arbeca va ser construïda fa 2.800 anys. FOTO: Xavi Minguella

Entre els espais d'interès per a qualsevol turista a les Garrigues, cal destacar aquells que tenen a veure amb el passat de la comarca i de la humanitat. En mirar qualsevol guia, a més dels nombrosos castells i esglésies, trobarem dos punts de referència: les pintures rupestres del Cogul i els Vilars d'Arbeca. Són dos jaciments d'obligada visita perquè són dels més destacats de Catalunya i Europa.

Referents: el Cogul i els Vilars

El Cogul va ser durant anys el punt de major interès turístic de la comarca gràcies al conjunt de pintures rupestres de la Roca dels Moros. S'hi poden veure 42 figures humanes i d'animals que es van pintar durant el Paleolític i més de 250 gravats en alfabet iber i llatí. Aquest mateix 2022 s'ha inaugurat la reforma de l'entrada al Centre d'Interpretació, que portava parada des del 2008, quan s'havia començat a arreglar. Les pintures rupestres tenen una cara nova i esperen noves visites.

El segon jaciment de gran importància és dels Vilars, a 4 km d'Arbeca, una fortalesa amb catorze torres, muralla, fossat, construïda fa 2.800 anys. Els seus habitants eren els avantpassats dels primers ilergets, que ocuparien tota la plana de Lleida. Els Vilars es van descobrir el 1974, i les excavacions van començar el 1985. Des de llavors, els estudiosos no han parat de treballar sobre aquestes restes per tal de treure'n el màxim d'informació possible sobre la vida i característiques dels seus habitants. És un dels jaciments arqueològics ibèrics més ben conservats d'Europa.

Macià, la República i la Guerra

Els pares de Francesc Macià eren de les Borges Blanques i ell va tindre sempre una relació estreta amb el poble i amb la comarca. Per això, les Borges tenen des del 2011 un espai dedicat a la seva memòria, com llegireu a l'article del Col·legi Montserrat (pg. XX). A més, el Memorial Democràtic, que s'encarrega de la recuperació i el foment de la memòria a Catalunya, té sis pobles assenyalats a la Xarxa d'Espais de Memòria: es tracta de les Borges, amb l'Espai Macià i l'itinerari dels bombardeigs de la guerra civil, la fossa comuna del cementiri de Tarrés, la senyalització de l'organització sanitària i de les fosses comunes del Soleràs, la fossa militar de Torrebesses, l'aeròdrom republicà d'Alfés, les trinxeres del Cingle de la Pena d'Almatret i l'espai de la memòria de Juneda.

Recentment, s'han col·locat a Juneda cinc Stolpersteine, (traduït literalment com pedres d'ensopegada), unes llambordes daurades amb el nom, cognom i les dades de persones que van ser víctimes dels camps de concentració nazis a Alemanya.

El Memorial Democràtic té sis pobles de les Garrigues assenyalats a la Xarxa d'Espais de Memòria

L'últim bastió ilerget, a les Borges

Entre l'octubre i el novembre de l'any passat, un equip d'arqueòlegs va excavar un important jaciment ibèric, datat al segle II aC (posterior als Vilars d'Arbeca). Les restes van sortir a la llum gràcies a les obres del canal Segarra Garrigues, i es pensa que hauria sigut el nucli més poblat al sud del món ilerget.

Una proposta gastronòmica més enllà de l'oli

El pa de ronyó i les orelletes són dos aliments típics de la cuina garriguenca més humil i singular. En el context de les festes, tenen lloc àpats populars com les cassoles de tros.

Un repàs a la gastronomia garriguenca fa emergir diversos aliments i àpats que es poden recollir en dos característiques principals, parlem d'una cuina humil, en què els aliments singulars són a base de farina, i popular, en què la gràcia, més enllà de la menjada, és la reunió i la trobada social.

Pa de ronyó, orelletes i cassoles

Un dels aliments que no es pot trobar més que a les Garrigues és el pa de ronyó. Es tracta d'un pa de poc pes però amb una gran consistència. El 2021, el Forn Casa Mariana, de Cervià, el Forn Rosselló i el Forn Fusté, de les Borges Blanques, i el Forn Pa Ronyó de Torregrossa es van començar a treballar en un pla de treball conjunt per promocionar-lo. Costa, per tant, de trobar. No com les orelletes, un dolç pla i arrodonit típic de la comarca, que es continua fent en molts forns en el context de la festa major. És en aquestes festes que tenen lloc algunes d'aquestes menjades populars, que sumen plats típics i la unió dels veïns. Entre les de més trajectòria, el concurs de cassoles de tros de Juneda, les matances del porc que encara es fan a alguns o el "sometent" de l'Espluga Calba

El turisme dels productors

Més enllà dels plats tradicionals i els àpats populars, la tècnica de turisme del Consell Comarcal de les Garrigues, Ester Rué, assenyala la via del turisme de productors, és a dir, de pagesos que obren les portes dels seus llocs de treball perquè se'ls pugui visitar i conèixer. En aquest sentit, posa d'exemple la iniciativa 'Benvinguts a pagès', que va començar a fer-se un cap de setmana a l'any i que ara també està disponible tot l'any. El molí dels Torms Olicatessen, la Cooperativa d'Arbeca i la granja d'ous Kokoc de l'Albi estan amatents a turistes que vulguin conèixer les explotacions i comprar els productes directament al pagès.

Les cassoles, cuina de tota la vida, i per compartir.
IL·LUSTRACIÓ: Jordi Companys

'Benvinguts a pagès' va començar amb visites un cap de setmana. Ara, alguns pagesos acullen visites tot l'any

El vi: un sector consolidat

La passa endavant de les Cooperatives i de les persones que es dediquen a l'oleoturisme l'apropen, a nivell de visibilitat i d'oportunitats, al sector del vi, que fa anys que té cert renom arreu de Catalunya, i que també té rellevància a les Garrigues. A la comarca, el Celler Mas Blanc i Jové, situat a la Pobla de Cérvoles, el Celler Tomàs Cusiné del Vilosell, el Celler Matallonga de Fulleda, el celler Vinya els Vilars a Arbeca, l'albagesenc Clos Pons i el celler de Juneda 'El Purgatori' proposen visites, tastos i experiències als interessats.

Vermuts i altres activitats culturals entre ametllers florits per acomiadar l'hivern

La florida dels ametllers s'ha convertit els últims anys en un esdeveniment turístic central del final de l'hivern i de la primavera que a poc a poc arriba. Abans de la pandèmia, l'Albi, Arbeca, Castelldans o la Floresta ja havien promogut activitats per als veïns i turistes per gaudir d'aquest moment. Amb la tornada a una certa calma, Arbeca o Castelldans van poder activar de nou les rutes. A més a més de la caminada, els ajuntaments i entitats locals que ho promouen van ampliar l'oferta, i van voler sumar a l'exercici una recompensa en forma de vermut. A Arbeca es va poder dur a terme amb èxit. A Castelldans, la pluja va impedir l'activitat enguany.

Descobrir les Garrigues en moviment

El turisme esportiu, així com també el d'autocaravanes, es fan un lloc entre les opcions que els visitants trien per conèixer la comarca. El turisme de luxe també treu el cap.

Més enllà dels referents turístics consolidats de les Garrigues, una mirada en perspectiva de les iniciatives en marxa per part d'entitats, ajuntaments i empreses ens mostren noves formes turístiques que prenen forma a poc a poc i que en els propers anys es poden acabar de consolidar.

Els Tossals d'Almatret durant la prova ciclista Xallenge David Duaigües. FOTO: Arxiu.

Caminar, pedalar i escalar les Garrigues

L'augment de marxes senderistes, com les que s'han promogut entorn del paisatge i la pedra seca, així com també de proves ciclistes, de carretera i BTT, obren una escletxa per a aquells visitants que vulguin conèixer els pobles i els atractius de la comarca tot fent esport. A més d'aquestes disciplines, l'escalada en bloc, que consisteix a superar roques baixes sense cordes ni l'equipament habitual predomina a municipis com Cervià i el Cogul, a més de Juncosa, l'Albagés o Castelldans, fa anys que arrossega escaladors cap a aquesta zona de la comarca.

Turisme d'autocaravana

La tècnica del Consell Comarcal, Ester Rué, exposa que hi ha una part important dels turistes de les Garrigues que hi fan parada mentre fan trajectes més llargs amb els seus vehicles. Per acollir els que viatgen en autocaravanes, fins a nou pobles tenen una àrea perquè puguin parar, descansar i buidar els dipòsits. El creixement d'aquesta modalitat de turisme comença a donar resultats a municipis com l'Albi. Més enllà de la rebuda de persones, però, el repte és que els autocaravanistes facin també despesa a les botigues del poble.

Turisme de luxe

De la suma de diversos dels elements mencionats, també ha aparegut el potencial d'un turisme d'alt nivell. El 2017, l'empresari xinès Lam Chuang Ping va comprar la finca del Mas del Senyor de Bovera per fer-hi oli de qualitat i exportar-lo a la Xina, i també volia convertir l'edifici en un hotel rural. Finalment, però, això encara no ha passat. A l'Albagés, per contra, l'empresa francesa Cuadrat Valley s'ha proposat construir un molí i adaptar construccions de pedra seca com a allotjament. El turisme de luxe entre oliveres i bancals sembla una realitat ben propera.

El repte del turisme d'autocaravana és que els autocaravanistes facin també despesa a les botigues

Descobrir les Garrigues pels seus ocells: la ganga, el sisó o l'àguila cuabarrada

El turisme ornitològic és una activitat que també té lloc a les Garrigues. L'observació d'aus es concentra en dos punts de les Garrigues Històriques, els secans de Mas de Melons i els Tossals d'Almatret. A més de les espècies que es poden observar en aquests indrets, els últims anys s'han creat amagatalls (anomenats *hides en anglès*) per observar els moixons sense ser vist. N'hi ha per exemple a Mas de Melons i a Torrebesses.

ENTREVISTA

Xavier Franch
somcanalla@somgarrigues.cat

Ester Rué Gasol · Tècnica en turisme del Consell Comarcal de les Garrigues

"Tenim molt potencial turístic, però s'ha de convertir en producte"

X> Com ha canviat el turisme a la comarca al llarg dels últims trenta anys?
E> Ha canviat moltíssim. Quan jo vaig començar no s'havia fet res. El primer que vam haver de fer va ser una tasca de recopilació de dades.

X> Quin era l'objectiu?
E> Detectar què hi havia, què es podia promocionar, què era destacable, com estava, quina implicació hi havia dels ajuntaments per portar-ho a terme...

X> I quines necessitats hi ha avui en dia?
E> El que veig que ens falla és el teixit empresarial. Hi ha una mancança d'establiments, tant del que és allotjament com de restauració. Abans, els hotels, hostals i cases rurals tenien molt pes. Aquest bloc s'ha anat fent petit, mentre que el que ha augmentat molt són els habitatges d'ús turístic, que no suposen una implicació tan important per part dels propietaris.

X> De quines dades parlem?
E> Tenim set allotjaments de turisme rural en aquests moments a la comarca; un hotel i dos hostals. D'habitatges d'ús turístic en tenim 54. I d'apartaments, 1. La proporció és molt important, i molts d'aquests no funcionen.

X> Quina conclusió en traieu?
E>Tenim molt potencial. El que passa és que no n'hi ha prou de tenir el recurs, s'ha de convertir en producte. I el producte necessita tot aquest complement.

X> Quins són els punts forts de les Garrigues en el mercat turístic del país?
E> El que ens distingeix de les altes comarques és l'oli. De patrimoni n'hi ha a totes les comarques, en canvi amb l'oli sempre penses en Garrigues. A més, des del Patronat de Turisme de la Diputació i des de la Generalitat hi ha una promoció conjunta.

X> I a nivell d'història?
E> Tenim els Vilars i el Cogul, que són dos pols molt importants. L'Espai Macià ara ha fet una volada impressionant, però hi ha gent de fora de Catalunya que de vegades no hi vol entrar.

X> Sovint en menciona la manca de recursos.
E> El Consell Comarcal no té competències en turisme. Els representants polítics van decidir que volien dinamitzar la comarca, però no tenim cap ajuda directa. Els ajuntaments tenen la potestat de decidir què volen fer amb el seu territori. Si una cosa no s'ensenya, no es va a veure. El tema econòmic marca. Els Next Generation semblava que havien de solucionar tots els problemes, però no serà així.

X> Quina és la relació amb el patrimoni i atractiu de les Garrigues Històriques?
E> Es va oferir als pobles del Segrià Sec d'entrar dins el Catàleg d'Experiències Oleoturístiques. Les comarques estem bastant tancades però intentes obrir-te.

X> Quin és l'últim lloc de les Garrigues on has anat a fer turisme?
E> L'última vegada vaig anar al Cogul. Vaig anar a veure amb la meva filla les reformes que havien fet, i tenen una exposició nova. També vaig anar a les sortides dels ametllers florits.

Les Borges Blanques, 1971. Treballa des de fa gairebé 30 anys al Consell Comarcal. Al llarg d'aquestes tres dècades ha vist com canviava el sector i la visibilitat i atractiu dels pobles i el seu patrimoni. Diu que fa falta el compromís "no només de l'Administració, també del privat i dels ajuntaments". Al mateix temps, assenyala alguns reptes de futur: sumar les Garrigues a la marca 'Senderisme' de l'Agència Catalana de Turisme, a més de la consolidada 'Experiències gastronòmiques', i reforçar l'arribada de turisme internacional amb el projecte MedPearls.

OPINIÓ

Aroa Moreno Ibars
M. D. Montserrat de l'Albagés, 6è

El turisme al meu poble

En aquest article d'opinió us vull parlar del turisme a l'Albagés, que és el poble on visc.

En primer lloc, destaco que el paisatge que s'hi veu és molt bonic. Tenim el pantà, que quasi tota la gent que l'ha visitat li ha semblat preciós. A més a més, s'hi pot navegar en caiac! Al poble també hi ha altres racons que recomano visitar, com ara els rentadors, el castell, l'església...

Per altra banda, considero que alguns carrers són costeruts, però, no us preocupeu, perquè també tenen el seu encant.

En conclusió, desitjaria que vinguéssiu a visitar-lo. Us hi espero!

A FAVOR
1) Paisatge molt bonic: pantà, els rentadors, el castell...
2) Els comerciants fan negoci.
3) Molta més tranquil·litat que a les ciutats o pobles grans.
4) Ens coneixem tots i totes.

EN CONTRA
1) Els carrers no són molt plans, però tenen encant.

Marc Cabral Solsona
La Bassa de Torregrossa, 6è

Els Jardins, un espai per a tothom

Si algun turista em preguntés quin lloc podria visitar de Torregrossa li diria que anés als jardins, ja que és un lloc de tots i per a tots.

Avui en dia, és un espai que convida a fer moltes activitats i passar-ho d'allò més bé. Hi ha parc infantil i diferents zones on pots fer tota mena d'esports. La canalla, a l'acabar l'escola, hi va a jugar i parlar amb els seus amics. També hi va gent a passejar amb el seu gos o amb la família.

Els jardins que avui trepitja tota la gent abans eren unes basses on les dones anaven a rentar la roba perquè, en aquells temps, encara no hi havia rentadores. Aquest lloc dona nom a l'escola que està situada als mateixos jardins: Escola La Bassa.

Crec que és un espai que dona vida al poble perquè és un lloc de reunió, un autèntic punt de trobada. És ideal per fer-hi activitats perquè tothom hi passarà un moment o altre del dia. Per tant, és un indret indispensable del nostre poble.

Itziar Rubió Montanyola
El Cérvol de Cervià, 6è

Futbol femení

La meva opinió sobre el futbol femení és que s'hauria de valorar més, fins al punt que es valori tant com el futbol masculí.

Ara ja fa un temps que alguns clubs aposten pel futbol femení: el Llevant, l'Atlètic de Madrid, l'Athletic club i, el millor exemple, el FC Barcelona, que ha demostrat la qualitat que pot arribar a tenir.

Jo jugo a futbol, i avui en dia encara hi ha nens de la meva edat que em diuen que no puc jugar a futbol, que per jugar-hi hauria de ser un nen, que el futbol només és per a nens, que no sé que és un fora de joc...

A les revistes esportives tampoc surten els partits del futbol femení, només, i breument, si algun equip femení guanya la lliga o alguna cosa semblant. I no només passa amb el futbol, sinó en tots els altres esports.

Des d'aquí m'agradaria dir que fiquéssiu alguna notícia del futbol femení a totes les revistes d'esport.

OPINIÓ

Marc López Almenara
Escola d'Alfés, 5è

El mas de volta d'Alfés

Hola, em dic Marc i faig cinquè de primària. Soc de l'escola d'Alfés.

El passat 3 d'abril vaig anar amb uns familiars pel terme d'Alfés i vam trobar un mas de volta molt vell que es va construir l'any 1875 i fa 24,82m² de superfície. La façana fa 6,6m de llargada per 2,75m d'alçada.

Si volguéssiu fer un mas de volta, hauríeu de tenir molta experiència perquè no és gaire fàcil. Primer hauríeu de començar ficant pedres per fer les parets laterals, després hauríeu de ficar a dins molta terra fins a formar el motlle de la volta i fer la paret del darrere i la porta. És clar, de pedra tot. Finalment, hauríeu de treure la terra de dins i posar-la al sostre ben premuda perquè sigui impermeable.

El que més em va agradar va ser com estava fet el sostre, ja que era una mica estrany i no imaginava com es podia aguantar.

Ayman Tadili Gherib
Arc d'Adà de Llardecans, 6è

El turisme rural, una opció d'oci econòmica i sostenible

Cada estiu al nostre poble, Llardecans, observo que venen més turistes a visitar-lo o a fer-hi estada. Els veig a les piscines, passejant i també a la plaça del poble.

El tipus de turisme que més m'agrada és el rural perquè és, segons el meu punt de vista, més natural, més econòmic, més sostenible i aporta més riquesa al territori.

Més natural perquè ens aproxima a la naturalesa i al medi ambient, estem lluny de fàbriques i de grans polígons industrials; més econòmic perquè els desplaçaments, els àpats i l'estada és més barata igual que les visites, com a l'Arc d'Adà, que són a l'aire lliure i gratuïtes; més sostenible perquè els productes que consumim durant l'estada són de proximitat, perquè els desplaçaments es poden fer a peu, etc. i aporta més riquesa al territori perquè el que gastem quan fem turisme rural ho invertim al mateix poble.

En conclusió, fent turisme rural cuidem més el nostre medi ambient i donem valor als pobles.

Mariona Vidal Escuer
Els Set Focs de Bellaguarda, 4rt

L'escalada al Montsant

El Montsant està situat a la comarca del Priorat i és un espai idoni per practicar l'esport de l'escalada. Fa més de vint anys es van començar a obrir i a equipar vies fins a tal punt que ara és un lloc conegut a nivell mundial tant per la quantitat i diversitat de vies com per la seva dificultat. L'esport de l'escalada ha aportat moltes coses bones a Margalef de Montsant, el poble que cada setmana acull un gran nombre d'escaladors i escaladores. Per exemple, gràcies a l'escalada, ara aquest poble s'ha reactivat i diversificat l'economia local.

A mi m'agrada molt que el Montsant ofereixi la possibilitat de fer-hi exercici alhora que es gaudeix del contacte amb la natura. També ens aporta la coneixença de la zona i del medi a més del respecte per la muntanya. Aquest últim aspecte és el que, alguns cops, les persones que visiten el Montsant no tenen en compte i que caldria millorar per tal que tots puguem gaudir d'un paisatge i un entorn net.

ESCOLA VINTAGE

Miquel Andreu
somcanalla@somgarrigues.cat

1 de maig a l'Arc d'Adà

Fins a mitjans dels anys 90 del segle passat era tradició que els alumnes de l'escola de Llardecans passessin la jornada festiva en aquest paratge patrimonial emblemàtic.

Canalla, mestres i pares passaven la jornada festiva jugant en aquest indret de referència, que dona nom a l'escola del poble.

Avui seria difícil que en un dia festiu la comunitat escolar organitzés una activitat conjunta al poble. A Llardecans, però, als anys 80 i 90 era així. Des del 1985, cada 1 de maig, alumnes, pares i mestres de l'escola anaven d'excursió a l'Arc d'Adà, l'últim testimoni visible del poblat que hi havia hagut fins al segle XVII a uns 8 km de l'actual nucli urbà, catalogat des del 1949 com a Bé Cultural d'Interès Nacional. Les temperatures agradables convidaven a fer sortides a l'aire lliure i, en aquells temps, no es marxava tant cap a fora. Un cop arribats a l'Arc d'Adà, la canalla hi feia jocs, curses, etc., i, per facilitar-ho, a vegades es treien les pedres i pedretes del terreny, que quedaven amuntegades en un racó. "Si avui ho veiessin els arqueòlegs, es posarien les mans al cap!", rememora algun dels antics participants. També era típica, i deu ser a totes les cases del poble, la imatge de la canalla enfilada damunt de l'arc, una estructura que, malgrat l'aparent estabilitat, no se sustenta sobre cap altre element. Cap al migdia era quan molts pares i mares s'unien a la festa, era el moment del dinar, amb un entrepà i repartits en format pícnic. Entre la setantena d'alumnes i els familiars, la jornada esdevenia un autèntic aplec de poble, una celebració col·lectiva de la primavera.

L'excursió l'organitzava l'AMPA i es va fer fins al 1992. El 1993 i 1994 es va continuar fent, però ja no hi anaven els petits ni les famílies, només els grans, en bicicleta. El canvi de sistema educatiu d'EGB a ESO, en què els alumnes de 12 anys passaven a l'institut, i la creació de la Zona Escolar Rural L'Oliver el 1994, que requeria l'organització conjunta de les sortides amb les escoles de Maials i Almatret, van suposar el final de l'excursió. L'arc d'Adà, però, continua sent un símbol destacat de Llardecans, que, no en va, va batejar l'escola amb aquest nom.

És un símbol d'identitat per al poble de Llardecans, per això l'escola es diu Arc d'Adà

Molt més que una arcada

A simple vista sempre s'ha vist com un arc sol, però originàriament no era així, sinó que formava part d'un edifici. L'any 2019, l'Institut d'Estudis Ilerdencs va fer una prospecció arqueològica a la zona i va trobar els fonaments de la casa. La sorpresa va ser que era més complexa del que sempre s'havia pensat. Tenia dues plantes i pertanyia a l'orde de Malta, integrat per cavallers que eren monjos i militars.

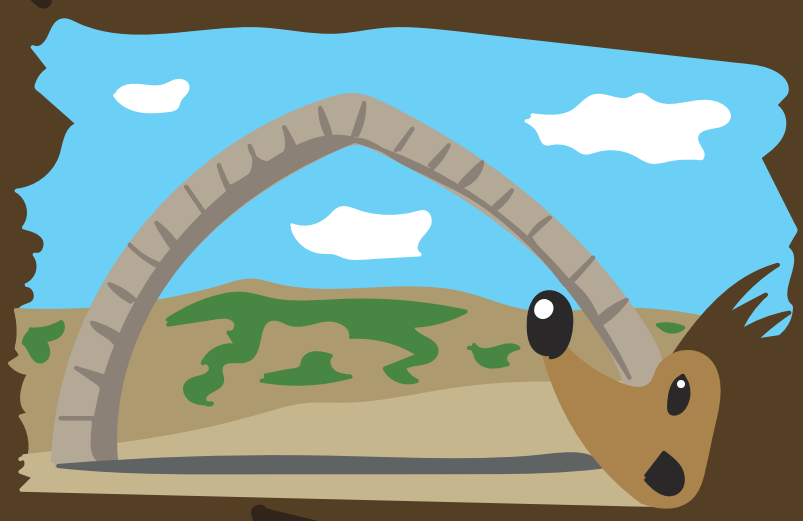
L'ESPINET VISITA LES GARRIGUES

Aquest és l'Espinet. Acaba d'arribar a les Garrigues i li agrada visitar molts llocs.

L'Espinet acaba d'arribar a la Serra de la Llena, una alineació escarpada de la serralada Prelitoral catalana, que delimita les conques ebrenques dels rius Set, el Montsant i el Francolí. Un lloc ideal per contemplar les vistes.

L'Espinet acaba de baixar de la Serra de la Llena i es dirigeix a Llardecans i... NO S'HO POT CREURE. Un immens arc de pedra es planta davant dels seus ulls. És ni més ni menys que l'Arc d'Adà.

Ara l'Espinet, anant cap al Cogul, es troba amb una cova. S'ha endinsat tant que ha acabat formant part de les famoses pintures rupestres de la Roca dels Moros.

Finalment, el nostre estimat Espinet s'ha quedat adormit en un dels bancs del passeig del Terrall. Deu estar molt cansat després de viure moltes aventures a les Garrigues!

ILLUSTRACIÓ: Jordi Companys

ZER Zona Escolar Rural Vall d'Aranyó

Escola Mare de Déu de Montserrat de l'Albagés

Els rentadors de l'Albagés

Un espai de reunió i safareig amb molta història.

A principis del segle XX, es van construir dos grans rentadors d'ús públic, als afores, a uns 150 metres del nucli, i s'abastien de l'aigua de la vall de la Sisquella des del dipòsit vell de poble.

Van esdevenir un espai de reunió per als veïns de l'Albagés.

Al principi eren de gran utilitat, però a mesura que va arribar l'aigua a les cases es van anar deixant d'utilitzar. L'ajuntament va cobrir els rentadors per resguardar les dones que anaven a rentar la roba en dies de pluja, i també per als treballadors que hi anaven a netejar els davantals, els sacs i les borrasses que es feien servir en la recol·lecció de l'oliva.

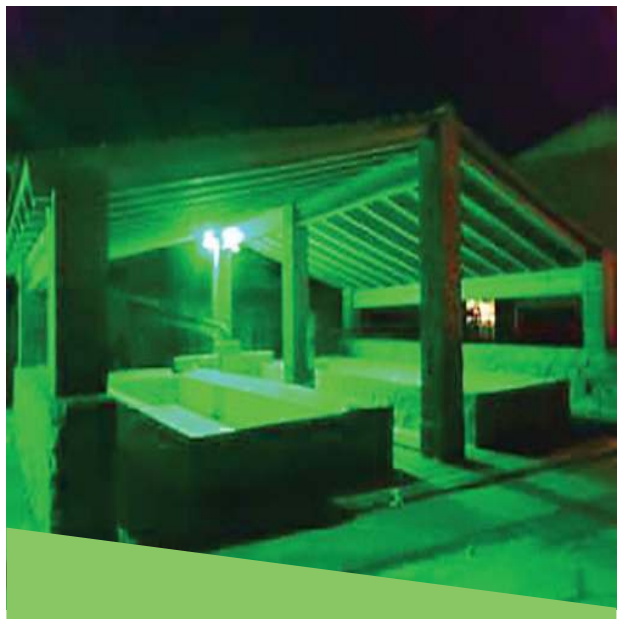
El safareig és rectangular i està construït amb blocs de pedra treballada, tant a la base com a les lloses inclinades cap a l'interior, que servien per posar la roba i estovar-la amb el picador i el sabó.

L'aigua arribava als rentadors per la part posterior i es buidava per uns orificis situats a la part davantera.

Des dels rentadors surten diverses rutes que recorren el terme, com la Ruta del Pantà o la Ruta dels Barrancs

Visita al monument de tot l'alumnat.

asociación española contra el cáncer

Les Garrigues participa en la campanya del Dia Mundial contra el Càncer de l'AECC i a l'Albagés han preparat una acció per conscienciar sobre aquesta malaltia.

S'han organitzat diversos actes, com la il·luminació en verd de diferents monuments emblemàtics. I enguany l'espai il·luminat és la zona dels rentadors. Un espai que queda il·luminat, fet que li dona un significat encara més especial.

Escola ELS AUBIS
ZER Riu Set

Escola Els Aubis de l'Albi

Vine a passar un gran dia a l'Albi

Si veniu a l'Albi, descobrireu molts llocs bonics que us agradaran molt. Veniu a visitar-nos.

Què podeu veure a l'Albi?

Al nostre poble tenim moltes coses que us poden fer passar un bon dia.

Per exemple, podeu venir a l'Albi a visitar l'Ermita de Sant Cosme i Sant Damià. Molt a prop trobareu dos parcs on passar-ho molt bé!

A més a més, tenim la cooperativa, que té cent un anys!

També podeu passejar per la plaça de la Vellesa, que està dedicada a les persones grans del poble.

Una cosa que també us pot cridar molt l'atenció i que és molt important són les pintures rupestres. Estan una mica lluny del poble (a 6 quilòmetres de l'escola, i nosaltres hi vam anar caminant!).

Els nens i nenes de l'Albi hem anat a l'ajuntament per informar-nos

El castell de l'Albi és el que més ens agrada del nostre poble.

La història del castell

El castell de l'Albi té uns mil anys (és del 1179).
Segons sembla, es va construir perquè el Rei Alfons "el Cast" ho va demanar. Llavors, en Guillem de Cervera li va donar al Guillem de Timor, el primer baró de l'Albi. Per això el nostre gegant es diu Guillem.
Amb el temps el castell es va convertir en un palau.

Veniu a visitar-lo!

Avui en dia es pot visitar, avisant l'ajuntament. Per fora és molt bonic, però per dins és sorprenent! Podreu veure-hi dos presons i imaginar-vos com era la vida dins del castell.
Vine a descobrir-ho!

Escola La Dula d'Alcanó

Alcanó, turisme a la nostra història

Més d'un centenar de cabanes de pedra seca per conèixer d'on venim.

Cabana de volta de pedra seca, al terme d'Alcanó.

Un dels atractius turístics d'Alcanó són les cabanes de pedra seca. Al nostre poble n'hi ha més d'un centenar i es poden visitar.

Aquestes cabanes tenien la utilitat de servir de refugi als pagesos quan havien d'estar tot el dia al camp o quan feia mal temps. També servien per guardar els animals i per cuinar quan estaven tot el dia al tros.

Tot i que no es coneix quan es van començar a construir, sí que sabem que es van popularitzar al segle XVIII, ja que a tota Catalunya va haver-hi una etapa de creixement en què moltes terres es van destinar al cultiu i, per tant, hi havia més feina als camps.

Quant a la construcció de les cabanes, primer es feien les dues parets laterals, i tot seguit feien la volta de canó, més tard treien la terra de dintre de la cabana i la utilitzaven per tapar la cabana per fora, fet que els servia per mantenir la mateixa temperatura a totes les èpoques de l'any, i per últim es ficava la porta i la paret davantera. Per fer la part del darrere sovint s'aprofitava una pedra de la muntanya.

Us convidem a conèixer el refugi dels nostres avantpassats pagesos

Dintre de les cabanes es poden trobar pous, penjadors, palla, cadires, etc.

Totes les cabanes tenen propietari, per tant, heu de tenir cura si les voleu anar a visitar-les.

Amb l'escola vam anar a visitar una cabana de volta de canó que era de la Rosa Sancho, construïda en un turó. La cabana contenia una llar de foc, penjadors, una menjadora, etc. i és una de les cabanes que us recomanem visitar.

Nosaltres pensem que és important visitar les cabanes perquè són antiguitats del nostre poble que han influït en la història dels nostres avantpassats, per això pensem que és important mantenir en bon estat aquests monuments i que altra gent pugui venir a visitar-los.

Si esteu interessats a visitar les cabanes, entreu al web: **www.alcano.cat** en què podreu trobar diferents itineraris per visitar-les. I si voleu saber més informació sobre les cabanes, cerqueu a internet "Inventari de cabanes de pedra seca del municipi d'Alcanó."

Escola d'Alfés

La primera llibreria lliure d'Alfés

L'alumnat de l'escola d'Alfés ha visitat la primera llibreria lliure del poble.

Si llibres voleu agafar, bé els haureu de cuidar !!!

El dia 5 d'abril, a l'hora del pati, els nens i les nenes de l'escola van anar a visitar la primera llibreria lliure d'Alfés, immersa en una façana de pedra del carrer Raval. Quan vam arribar, unes veïnes del poble ens van explicar que aquesta llibreria lliure la va fundar la Laia Almenara, mestra d'anglès, i el seu cosí per tal que esdevingui un petit racó cultural i social del nostre poble.

L'objectiu de la llibreria lliure és poder intercanviar i compartir els llibres amb altres veïns i veïnes, grans i petits, sempre fent-ne un bon ús perquè puguin ser agafats després per alguna altra persona. També ens van explicar que és interessant que puguem deixar llibres que tinguem a casa i que ens agradaria compartir a la llibreria lliure, ja que d'aquesta manera tots i totes en podríem gaudir i sempre hi hauria llibres per poder agafar.

A més, per celebrar festes com per exemple la diada de Sant Jordi es té previst col·locar una calaixera, la qual ha estat restaurada, amb llibres i contes en diferents idiomes. Tot i que aquesta llibreria lliure ha estat la primera, s'han anat ampliant en altres punts: a la gasolinera, aviat a Cal Doctores i en altres llocs del municipi.

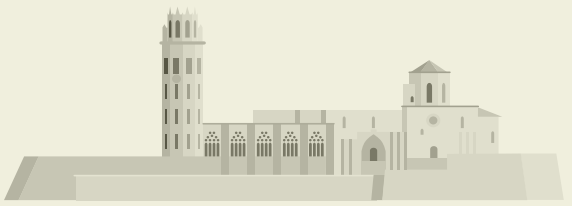
La llibreria lliure d'Alfés.

Transmetre valors

Aquesta primera llibreria lliure és un espai ple de riquesa per al municipi, no tan sols per l'oportunitat d'intercanvi de llibres que suposa, sinó per la transmissió dels valors que hi ha al darrere, com per exemple cuidar els llibres i fer-ne un bon ús, compartir llibres de les nostres llars, retornar-nos per als altres, etc. La comunitat educativa ha valorat de manera molt positiva aquesta iniciativa que va tenir la seva fundadora i que a hores d'ara s'està estenent en altres punts.

LES GARRIGUES

Mapa turístic de la comarca i les Garrigues Històriques

- Cafeteria / Bar-restaurant
- Restaurant
- Allotjament
- Cooperativa / Molí d'oli
- Celler
- Museu / Centre d'interpretació
- Castell medieval
- Centre d'Atenció Primària
- Farmàcia
- Ermita
- Espai de Memòria
- Paisatge d'interés
- Espai Natural
- Ruta BTT senyalitzada
- Ruta senderista senyalitzada
- Zona navegable
- Gasolinera

1. CC
Centr
i Muse
Pl. de
973 09
www.

DISSENY GRÀFIC: Adrià Martí

↖ LLEIDA
↑ MOLLERUSSA
↑ BELLPUIG
↖ SARAGOSSA
→ MALDÀ
↘ MONTBLANC
↘ TARRAGONA
↘ PRADES
↓ MARGALEF

Torregrossa
L-200
Puiggròs
C-233
4
E.N. Secans de Belianes - Preixana
Canal d'Urgell
Juneda
Arbeca
C-233
Les Borges Blanques
Sta. Caterina
3
La Floresta
Els Omellons
LV-2012
E.N. Secans de Melons i Alfés
Castelldans
St. Salvador
L'Espluga Calba
Mare de Déu de Montserrat
Els Bessons 594
N-240
C-233
AP-2
St. Bonifaci de Vinaixa
E.N. Vall de Vinaixa
Fulleda
E.N. Els Bessons
Sta. Maria de les Besses
LV-7031
Set
Pantà de l'Albagés
L'Albagés
Cervià de les Garrigues
L'Albi
Tarrés
LV-7011
St.Cosme i St. Damià
Vinaixa
LP-7013
El Vilosell
Torms
Juncosa
5
St. Miquel de la Tosca
St.Joan
Punta del Curull 1021
La Pobla de Cérvoles
E.N. Serra de la Llena - Muntanyes de Prades
Bellaguarda
L-701

2. Roca dels Moros
Pintures rupestres
Camí de l'Albagés, Km 2
EL COGUL
672 445 990
www.cogul.cat

4. Els Vilars
Fortalesa Ibera
ARBECA (a 4Km direcció Vva. de Bellpuig)
973 160 182
www.vilars.cat

3. Espai Macià
Pl. Ramon Arqués, 5
LES BORGES BLANQUES
973 140 874
www.espaimacia.cat

5. Vinya dels Artistes
P.9-129, paratge Llinar
LA POBLA DE CÉRVOLES
973 050 018
www.masblanchijove.com

COC
re de la Cultura de l'Oli de Catalunya
eu de l'Oli de Catalunya (MuOC)
la Independència, 1 LA GRANADELLA
94 101
culturadeloli.cat

Escola Albirka d'Arbeca

Vèrtex geodèsic al Tossal Gros d'Arbeca

Descobrim els vèrtexs geodèsics del nostre municipi.

- Tot i que la majoria de l'alumnat de cicle superior coneixíem el lloc, no sabíem que era un punt geodèsic

El Tossal Gros és una muntanya de 344 metres que es troba al municipi d'Arbeca, a la comarca de les Garrigues. Al cim es pot trobar un vèrtex geodèsic (*referència 259118001*).

Un vèrtex geodèsic és un senyal del qual s'ha mesurat l'emplaçament amb gran precisió i que forma la "xarxa utilitària" de triangles amb altres vèrtexs geodèsics. Aquesta xarxa forma un element cabdal per donar alta precisió a la cartografia. A Catalunya estan regulats per la llei sobre els senyals geodèsics des del 1994 i s'integren en el Sistema de Referència Terrestre Europeu.

Aquesta excursió ens ha servit per aprendre què és la cartografia a més a més de conèixer millor el nostre entorn

Els centres geodèsics es troben en llocs alts i aclarits per poder veure altres punts i estan assenyalats al cim de les muntanyes per un cilindre de 120 centímetres d'altura i 30 de diàmetre, sustentats en una base cúbica de formigó, amb una placa metàl·lica de l'institut Geogràfic de Catalunya.

Pujar al Tossal Gros us permetrà gaudir de magnífiques vistes dels termes i pobles de l'entorn com Arbeca, Puig-gros, les Borges Blanques, Miralcamp... i gaudir, a la primavera, de l'intens verd dels conreus de cereals, ametllers, oliveres, la varietat de colors de les flors silvestres...

Podeu incloure la pujada al Tossal Gros a la vostra ruta de senderisme i completar així la descoberta del nostre poble amb altres llocs d'interès.

El Puig del Corb és un altre vèrtex geodèsic del municipi direcció a Belianes que també compta amb espectaculars vistes a la comarca.

Algunes dades d'aquest punt geodèsic

Número: 38932
Nom: Tossal Gros
Municipi: Arbeca
Data de construcció:
31 de juliol del 1986
Mesures:
1,58 m d'alt i 1 m d'ample

Des d'Arbeca pel camí de la Bassa, que abans del canal es bifurca, s'agafa el de la dreta, es travessa el Canal d'Urgell i recorreguts 1.500 mestres s'arriba al peu del tossal.

Escola Els Set Focs de Bellaguarda

Bellaguarda: tranquil·litat, natura i tradició

Bellaguarda, porta al Montsant, on aturar-se per viure'n les tradicions i visitar llocs emblemàtics.

Bellaguarda està situada a la part sud de la comarca, al límit amb el Priorat i la Ribera d'Ebre. El poble està envoltat de terres cultivades i zones boscoses. Tan sols passejar-se per aquests indrets i fer alguna de les rutes marcades ja és un veritable plaer per als sentits. Hi podreu descobrir els elements que defineixen l'arquitectura rural amb pedra seca: cabanes de volta, marges, aljubs, basses, pous, cisternes... Si seguiu la ruta dels Molins, trobareu la Bassa Bona i el Pou de la Vila.

El Pou de la Vila és un dels elements més singulars i antics del municipi. La seva ubicació a la Vall dels Horts respon a la riquesa d'aigües subterrànies que hi havia en aquest lloc. No se sap quan va ser construït amb exactitud, però es creu que podria estar vinculat al període romà.

La Bassa Bona és de planta circular i va ser construïda durant la segona meitat del segle XIX per ampliar els recursos de subministrament d'aigua. El seu nom indicava que l'aigua que contenia al seu interior era potable. Les parets s'alcen sobre la roca i estan folrades amb pedra irregular.

Excursió a la Bassa Bona.

Ja dins el poble una de les construccions més remarcables és la Cooperativa, de principis dels anys vint, on es poden visitar les instal·lacions i adquirir diversos productes de la terra.

L'església de Sant Antoni Abat és una construcció barroca que correspon al segle XVIII. Durant la rehabilitació es va tenir la sorpresa de trobar l'existència d'unes pintures originals de color grisós que representen dues escenes bíbliques.

Una altra visita que no us podeu perdre és el Celler de ca l'Aleix: una exposició d'utensilis agrícoles antics i altres tresors que us ensenyaran i explicaran amb passió i molt bon tracte.

Un poble acollidor, fantàstic per viure i per visitar

Diversitat en festes i cultura

Bellaguarda és un poble amb tradició associativa, festiva i cultural. És per això que al llarg de l'any i amb la implicació veïnal se celebren diferents festivitats en les quals podreu participar i gaudir i que omplen el poble de festa i somriures: la trobada bianual d'escriptors, la Setmana Cultural, la participació al Garrigues Guitar Festival, el Benvinguts a Pagès, la Mostra Gastronòmica de l'Oli i la Tòfona i les dues festes majors: Sant Marc el vint-i-cinc d'abril i la Festa Major d'estiu a finals d'agost.

Escola Joan XXIII de les Borges Blanques

El pumptrack de les Borges Blanques

Les Borges Blanques compta amb un nou equipament esportiu per a tota la població, però en especial per a infants i adolescents.

A les Borges Blanques han construït un circuit de pumptrack. El circuit és un espai per practicar les habilitats de cadascú amb patinet, bicicleta, patins i monopatí. És obligatori portar casc i proteccions pels colzes i els genolls per evitar fer-se mal en les caigudes.

El circuit compta amb diferents salts, revolts i desnivells que permeten fer voltes al circuit sense gaire necessitat de pedalar o impulsar-se amb el peu. A l'entrada del pumptrack hi ha un cartell amb les normes i recomanacions per a les persones que hi volen accedir.

El pumptrack està situat al final de l'Avinguda de la Sardana, just darrere del camp de futbol Ramon Espasa. S'hi pot arribar caminant, amb bicicleta, amb patinet, amb patinet elèctric, amb cotxe, amb moto.... però és recomanable anar-hi fent un agradable passeig.

És un espai per fer-hi esport d'una manera divertida i entretinguda, per passar-s'ho bé i per a totes les edats, des dels més petits fins als més grans; només calen ganes i una mica d'equilibri.

Sens dubte és un espai genial per passar-hi una bona estona amb la família o els amics.

Els infants de l'Escola Joan XXIII us recomanem que el visiteu i poseu en pràctica les vostres habilitats. A nosaltres ens encanta!

Plantada de l'alumnat de cicle inicial de Les Escoles.

Plantem arbres al Pumptrack

El passat 25 de març l'alumnat de cicle inicial de les dues escoles del poble, dins les activitats del Dia de l'arbre, vam col·laborar en una plantada d'arbres a l'entrada del circuit de Pumptrack. Amb aquesta acció vam ajudar a crear una bonica zona verda, plena d'ombra per a les temporades de més calor.

L'equip de jardineria de l'ajuntament de les Borges Blanques ens va explicar quin tipus d'arbres plantaríem, i que les seves flors podrien ser de color rosa, blanc o lila. També vam aprendre com seria el sistema de reg: en cada un dels forats hi havia un tub de plàstic per regar l'arbre amb el gota a gota. Després de les explicacions ens vam posar mans a la feina i amb les nostres pròpies mans vam tapar els forats on hi havia els arbres; amb la terra vam cobrir completament les arrels. Les dues fileres d'arbres creen sens dubte un espai acollidor en el que descansar després d'una bona estona de moviment, i també proporcionen una zona segura per a tothom que hi accedeixi caminant.

Escola Mare de Déu de Montserrat de les Borges

L'Espai Macià de les Borges Blanques ens obre les portes

Ens fa conèixer, amb diferents activitats, el president Francesc Macià i les Borges Blanques.

Quan vam visitar l'**Espai Macià** ens van impactar aquestes frases dites pel sr. Francesc Macià:

"Catalans, sapigueu fer-vos dignes de Catalunya".

"Així heu de voler Catalunya: políticament lliure, socialment justa, econòmicament pròspera i espiritualment gloriosa".

"El seny, si no va acompanyat d'una ferma voluntat de combat, només serveix per tapar covardies".

L'Espai Macià és un museu i centre d'interpretació de les Borges Blanques que representa i ens recorda la figura de Francesc Macià, un dels presidents de la Generalitat de Catalunya entre els anys 1931 i 1933. Ens explica la vida del president a través d'imatges de l'època, amb documentació exposada en vitrines, i, mitjançant l'audiovisual, ens apropa a la part més personal i íntima de Francesc Macià.

Aquest espai ens mostra la vida dels nostres avantpassats i com vivien en el segle XX. És un lloc on pots conèixer més detalladament Catalunya, les Garrigues i la unió del senyor Macià que tenia amb aquesta comarca.

S'hi organitzen activitats, debats, conferències, tallers i actes relacionats a la llibertat dels pobles i de les persones per mitjà dels drets més importants.

És molt interessant i curiós anar a visitar aquest magnífic museu perquè ens representa i ens exposa una gran part de la història de les Borges Blanques i de Francesc Macià.

Museus com aquest ens recorden la vida de principis del segle XX de manera emotiva i ens fan reflexionar sobre els nostres orígens

Dolores eos qui ratione voluptatem sequi nesciunt.

Escola Vallmajor de Bovera

El camí dels rucs, un oasi rural

Arribada la primavera, la calor ens acompanya en la passejada als rucs, un indret tranquil que agrada a grans i petits.

Si t'agrada caminar, anar amb bicicleta, córrer o senzillament respirar aire fresc, pur i gaudir d'un dia diferent a l'aire lliure, has d'anar a visitar el cercat d'ases que hi ha als voltants de Bovera. És un lloc tranquil, que et permet desconnectar dels deures, els exàmens, la tauleta, els videojocs i que et permet connectar amb la natura, amb els animals, amb l'entorn que ens envolta i del qual hem de tenir cura.

Els ases que hi ha dins el cercat són uns animalons molt sociables, s'apropen als nens per rebre festes, amor i sobretot entrepà. Els agrada que els rasquin les orelles, suporten crits i desgavell.

Recomanem anar-hi, visitar-los i sobretot portar un entrepà per esmorzar més gran de l'habitual per compartir-lo una mica, ho agrairan.

La tornada es fa curta i, si vas en bicicleta, és un passeig breu.

T'agradaria tenir un ase, però a casa no hi cap? Et fan goig però mengen massa? Doncs a Bovera en tenim un munt. Vine a conèixer-los

Els alumnes de l'escola ens vam apropar a saludar els rucs

Un entorn privilegiat

Les someres i els rucs us esperen en un entorn privilegiat, envoltat de natura i allunyat de les grans ciutats. Aquests petits animalons d'orelles llargues i cara simpàtica gaudeixen de les visites inesperades de nens i nenes que s'apropen a portar-los menjar i afecte. Anem-hi!

Zona Escolar Rural Vall d'Aranyó

Escola Timorell de Castelldans

Castelldans està de moda una altra vegada

Castelldans, un poble amb història.

De visita a l'ermita de la Mare de Déu de Montserrat.

Al poble de Castelldans sempre sereu benvinguts i benvingudes!

Les arcades de l'antic convent

Les arcades de la ciutat de Castelldans també són una visita imprescindible a la qual no podeu faltar. Aquestes són un conjunt d'arcs de mig punt disposats en dues filades a diversos nivells. Estan situades al davant de l'església del poble, la que temps enrere fou l'antic convent dels monjos d'Escaladei. Actualment, es troben tapades per un edifici.

Si veniu a visitar el poble de Castelldans, gaudireu de la possibilitat de gaudir d'una experiència única! En aquest poble podem trobar molts indrets interessants i emblemàtics per la història i esdevenir del nostre poble.

Alguns d'aquests llocs, els quals recomanem visitar, són: l'Ermita de la Mare de Déu de Montserrat, les ruïnes Castell de Castelldans, el Timorell, el Pla de les Moles, etc.

En primer lloc, trobem l'Ermita de la Mare de Déu de Montserrat. Aquesta és una ermita que està situada als afores del poble i on és habitual fer celebracions de primavera.

En segon lloc, descobrim les ruïnes del Castell de Castelldans. Aquestes, tot i el seu deteriorament, són un lloc molt bonic i atractiu per visitar. Una dada curiosa és que tot fa pensar que l'origen d'aquest castell cal situar-lo entre segle IX o X.

En tercer lloc, hi tenim el Timorell, que és molt conegut per fer excursions. Gràcies a aquest lloc se li ha donat nom a l'escola del poble. És un lloc on hi ha molt, timó com bé ho indica el seu nom. Altrament, també és un dels símbols més emblemàtics del poble i pel qual la gent el coneix.

Per finalitzar, el nostre tour turístic per la població de Castelldans, visitarem el Pla de les Moles. El Pla de les Moles és una zona rica en vegetació situada en sortir del poble de Castelldans. Aquí es fan caminades en què es pot veure i conèixer la flora i la fauna de la zona. Pel que fa a la flora, podem trobar els ametllers característics de la zona de secà. Recentment, aquests s'han vist decorats per l'anomenat Land Art per part de la Marissa Martí, pionera en aquesta nova tendència a la zona.

També és bonic visitar els arbres florits a la primavera, com podeu veure a la foto que ens envia de "La petita California", en Conrad Llovera, alcalde de la vila.

Escola El Cérvol de Cervià de les Garrigues

L'antic poblat de les Besses i el seu entorn

Els alumnes de primària hem realitzat el text escrit sobre les Besses preguntant a les famílies curiositats de l'indret i les nostres vivències.

A Cervià de les Garrigues trobem les Besses, un espai als afores que era l'antic poblat de les Besses (s. XII–XIII).

En aquest espai trobem diferents elements. A la part alta hi ha les ruïnes de l'antic poblat de les Besses, les restes del castell de les Besses i l'església de Santa Maria de les Besses. A la part baixa, tocant al riu Set, que travessa l'indret, trobem el molí fariner més antic de la comarca.

Aquest espai es va arreglar i convertir en un espai lúdic, amb taules de pedra tocant al riu, on sovint s'apleguen les colles o famílies per celebrar dinars o berenars.

En aquest indret, el 15 de juny del 1969, es va celebrar el 1r aplec de les Besses, i s'ha anat celebrant cada any per la segona Pasqua. És un dia que ve molta gent que és de Cervià però que viu fora.

Lamentablement, amb el temporal Glòria tota la part inferior va quedar arrasada (la zona lúdica, les taules, el riu...), i a causa d'aquest fet i de la pandèmia de la Covid, aquests últims anys no s'ha pogut celebrar l'aplec de la mateixa forma que sempre es feia.

Els nens i nenes sempre juguem amb aigua i ens fiquem dins del riu fins a acabar ben xops. Ens ho passem molt bé durant tot l'aplec

Església del despoblat de les Besses.

L'Aplec de les Besses

La tradició mana que, el dia de l'aplec, tots els nens i nenes vagin vestits de catalanets i arribin amb tractor i carreta a l'ermita, on se celebra la missa i es fa l'ofrena floral. Després es fa un seguit d'actes, com ara concerts, sardanes i el dinar popular per a colles, que aplega moltíssima gent. A la tarda hi ha activitats per a la canalla: contacontes, grup d'animació i el tradicional concurs de botifarra per als grans.

Ara han arreglat el terreny del costat de l'ermita, situat a la part alta, i que no es va veure afectat pels aiguats, i allí el proper 4 de juny se celebrarà el 54è aplec de les Besses.

Esperem poder gaudir de l'aplec com sempre!

Els alumnes de cicle inicial expliquen que és un antic poble que ja està en ruïnes i on hi havia un castell. Que hi van moltes vegades en bicicleta amb els pares i els amics i allí juguen i berenen. També ens expliquen que molts van a l'aplec, en què van vestits de catalanets i es fa una festa molt *xula.*

Dies 6, 7 i 8 de maig LES BORGES BLANQUES
5a FIRA BORGES MOTOR
5a Fira de vehicles d'ocasió i maquinària agrícola
Tel. 973 14 28 50 www.lesborgesblanques.cat

Les Garrigues en Flor
20 de maig - 5 de juny POBLES DE LA COMARCA
Tel. 973 142 658 www.ccgarrigues.com

Diumenge 29 de maig ARBECA
FIRA DEL GOS CAÇADOR
Tel. 973 160 008 www.arbeca.cat

Dissabte 4 de juny LA GRANADELLA
OLEATERRA Patrimoni, paisatge, art, oli i gastronomia
Tel. 973 133 017 www.lagranadella.cat

Dissabte 4 de juny LES BORGES BLANQUES
VI6 · VINS DE LES GARRIGUES
Tel. 973 14 03 95 www.labodegaborges.cat

Diumenge 5 de juny JUNEDA
CONCURS DE CASSOLES DE TROS
Catalogada Patrimoni festiu de Catalunya
Tel. 973 150 014 www.juneda.cat

Diumenge 5 de juny LES BORGES BLANQUES
TROBADA I EXPOSICIÓ DE VEHICLES CLÀSSICS
Tel. 973 14 28 50 www.lesborgesblanques.cat

Diumenge 5 de juny LES BORGES BLANQUES
CONCURS DE PAELLES D'ARRÒS
Tel. 973 14 28 50 www.lesborgesblanques.cat

FIRA tastavins Dissabte 18 de juny JUNEDA
Tel. 642 783 508 www.tastavinsjuneda.cat

Dies 23, 24, 25 i 26 de juny JUNEDA
ANTIFA ROCK
@antifarockjuneda

Consell Comarcal de Les Garrigues · ara lleida · Diputació de Lleida La força dels municipis

www.turismegarrigues.com

SOC Servei d'Ocupació de Catalunya · Generalitat de Catalunya · UNIÓ EUROPEA Fons Social Europeu

"Aquesta acció està subvencionada pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya en el marc dels Programes de suport al desenvolupament local"

SERVEI DE DISSENY GRÀFIC

Imatge corporativa · Maquetació de revistes
Disseny web · Targetes de visita · Papereria d'empresa · Samarretes
Invitacions · Cartells · Retoc digital d'imatges

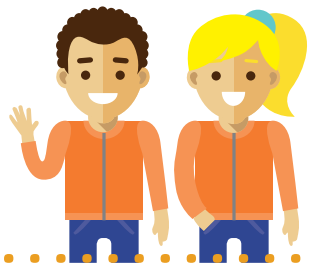
c/ Nou, 2, 2a planta · 25400 Les Borges Blanques | Tel. **973 14 24 20**
www.somgarrigues.cat *facebook.com/somgarrigues* *@somgarrigues*

SOMGARRIGUES Periòdic quinzenal de les Garrigues · SomEsports · SOMANOIA

Escola Porcel de l'Espluga Calba

Veniu al castell de l'Espluga Calba!

El nostre castell té molta història.
Esteu preparats per fer un gran descobriment?

El castell, documentat des de l'any 1148, es va construir per defensar els nostres vilatans de les tropes sarraïnes que volien conquerir la península Ibèrica. El seu nom prové del llatí *spelunca*, que vol dir coves excavades a la roca.

Aquest castell ha anat canviant de propietaris des de fa molt de temps. Començant pels cavallers de Malta, una orde molt important de cavallers, consellers, abadesses i diputats de Catalunya. Anys més tard, les monges Dominiques s'hi van instal·lar, i al cap de molts anys van obrir el castell a la docència; algunes padrines d'alumnes de la nostra escola van anar-hi. Finalment, les monges van cedir el castell a l'ajuntament per reformar-lo.

El castell té moltes sales on encara podem veure i aprendre moltes coses sobre els cavallers. La sala de reunions on els cavallers de l'orde de Malta es reunien és un dels llocs de més interès del castell. També té una presó per tancar els lladres o gent que feia alguna malifeta i els tancaven un temps per reflexionar.

Si voleu saber-ne més només, l'haureu de visitar!

Els alumnes de cicle mitjà i superior de l'escola amb el castell de l'Espluga Calba.

El castell està encantat perquè un fantasma l'ha habitat.
Voleu venir?
Si el trobeu, amb una gran satisfacció marxareu

Sabies que...

El nostre castell guarda objectes que Cristòfol Colom va utilitzar durant una de les seves expedicions... A més a més, també se sap que en una d'aquestes expedicions un dels tripulants era de l'Espluga Calba.

Escola de la Granadella

Església de Santa Maria de Gràcia

La *Catedral* de les Garrigues.

L'església de Santa Maria de Gràcia va ser construïda durant l'últim terç del segle XVIII. Va començar l'any 1764 en un extrem de la vila antiga, al raval de la Bassa, al lloc on des del segle XIV es venerava un antic crucifix.

La construcció es va assignar a Josep Puig i al seu fill Francesc, mestres de cases de Ponts.

La catedral de les Garrigues és tan gran i fascinant que, si la vens a visitar, segur que hi voldràs tornar

L'església, d'estil classicista barroc, té una sola nau amb transsepte, que es completa amb capelles laterals a tall de naus entre contraforts. En el creuer de les naus hi ha un cimbori conformat per una volta, suportada per trompes o petxines. En el cos central d'aquest, s'obre una llanterna àmplia i esvelta.

L'altre element singular és el potent campanar de torre octagonal de tres cossos, un dels més vells i majestuosos de les terres de Ponent. La façana és el tercer element singular de l'església i també està dividida en tres cossos separats per pilastres adossades i amb un coronament ondulat.

El desclavament

Anomenada la catedral de Les Garrigues per les seves dimensions, la sumptuositat decorativa i el seu disseny. Per aquest motiu, la Generalitat va aprovar l'any 2014 declarar-la bé cultural d'interès nacional. Per Setmana Santa hi té lloc una tradició immemorial del municipi que consisteix en la imponent escena del desclavament precedida del cant del *Miserere*.

Església de Santa Maria de Gràcia.

Escola L'Espígol de Juncosa de les Garrigues

Juncosa, un passeig pel centre del món!

Els alumnes de l'Escola Espígol de Juncosa us farem un petit tast del lloc on vivim i que tant estimem.

Hi ha centenars de pobles interiors que mereixeri-en més visites i no un turisme massiu, sinó cultural, amb una densitat sostenible; Juncosa és un d'aquests tresors amagats de les Garrigues i on us animem a venir perquè el descobriu vosaltres mateixos.

Hi trobareu des de cases pairals (casa Piñol, casa Gomis, casa Pubill...), la casa de la vila, L'església de la Nativitat de Nostra Senyora, Porxo del Mig, la plaça del Mig del Món, l'ermita de Sant Joan, el Salt, la Casa de la Cultura o la Sisquella, entre molts altres espais com balmes, cabanes, masos i el del dipòsit municipal d'aigua, una interessant construcció de finals del segle XIX.

El turisme d'interior és una assignatura pendent dins la cultura catalana

El monument s'anomena 'El mig del món'.

Recollit als textos de Joan Amades

Joan Amades explica Juncosa com el centre del món: "Hom suposa que el món fou traçat amb un compàs, la punta fixa del qual fou clavada enmig de la plaça, on encara es conserva el sot. Juncosa es troba, al punt mitjà del món. El sot és on en altre temps es plantava l'arbre de maig". Per commemorar-ho, el 2 de març del 1997 es va inaugurar un monument de pedra.

Escola Manuel Ortiz i Castelló de Juneda

La Banqueta, un entorn de gaudi i benestar

L'alumnat de cicle inicial fa una sortida d'entorn per la Banqueta de Juneda.

Salt d'aigua a la quarta sèquia del Canal d'Urgell, a Juneda.

Sempre que anem a la Banqueta ens ho passem genial!

La zona verda per excel·lència de Juneda

Un passeig arbrat, plàcid i planer que segueix el curs de l'aigua. Al ser un terreny pla i amb bona ombra a l'estiu, es pot gaudir d'aquest espai tot l'any, tot i que en els mesos de tardor i primavera la vegetació té un encant especial.

Un espai que tenim a Juneda amb molt encant és la Banqueta. És una zona que comprèn diferents espais: el Salt Desfet, la Primera màquina, la Segona Màquina, els Nou Salts... És ideal per anar a passejar, fer esport o jugar, sol o acompanyat.

El Salt Desfet es va recuperar per al gaudi de tots els junedencs i junedenques cobrint un tram del canal al costat de la Primera Màquina, instal·lant equipaments per fer exercici i una arbreda molt bonica.

Des de l'escola és un lloc que aprofitem cada curs per anar a passar una estona. La proximitat és una bona excusa, sobretot amb els més petits. El dia 31 de març, l'alumnat de cicle inicial vam fer una sortida per observar el que hem treballat i el que treballarem en els projectes de medi.

L'entorn és molt agradable, tant per passar una estona per esbargir-se com per estudiar i analitzar els elements de la flora i el paisatge. Des d'aquest punt es veuen els camps de conreu característics de la nostra vila i una bona col·lecció d'arbres dins del mateix parc.

Un cop allà es pot aprofitar per explicar episodis de la història de Juneda, com ara la construcció del Canal d'Urgell i el que va suposar per a la transformació del sector agrari de moltes comarques de la demarcació de Lleida. A més a més, cal fer un esment especial a la Primera Màquina, la petita central elèctrica construïda a principis del segle XX que aprofitava el desnivell del salt d'aigua per produir electricitat i de la qual ja no queda quasi cap resta.

Si continuem el recorregut, tot passejant per la Banqueta, arribarem a la Segona Màquina, i a partir d'aquí podríem anar seguint la ruta fins als Nou Salts tot gaudint d'aquest entorn tan acollidor.

Escola Arc d'Adà de Llardecans

L'Arc d'Adà, tot un símbol d'identitat de Llardecans

L'Arc d'Adà s'aixeca imponent i majestuós, com una porta d'entrada al territori.

Aquest Arc dona nom a la nostra escola, l'escola Arc d'Adà

Qui vingui a visitar Llardecans no es pot perdre el nostre gran arc, l'Arc d'Adà. Es troba molt a propet del poble, a uns 8 km, i és molt antic, de l'època dels romans i dels àrabs. Al costat mateix també hi ha una capella; bé, les restes de la capella de Sant Marc, d'estil romànic, i a les seves parets de pedra hi ha testimonis de joventuts passades.

Els arqueòlegs creuen que el nostre arc formava part d'un edifici que sostenia aquest arc, però no ho saben del cert, per això volen excavar per poder trobar paviment d'un possible edifici antic.

Per arribar a l'Arc d'Adà passareu per camps de conreu d'oliveres, sembrats i també zones amb bosc i, si esteu atents, segur que pel camí us surt alguna llebre. Quan arribeu a dalt només cal que contempleu la bellesa del paisatge. L'Arc sembla una porta d'entrada majestuosa al territori, ja que des del turó s'albira tota la bellesa dels camps, i al fons el poble, Llardecans.

Així que, si veniu per aquestes contrades, a peu, en bicicleta o en cotxe, no us deixeu de visitar l'Arc d'Adà. Segur que quan tocareu les pedres, aquestes us transportaran a una època passada que forma part de la nostra història, ara relatada, en part, per l'Arc.

El despoblat d'Adà es troba al nord-oest del terme municipal.

Un indret de trobada, de passat i present

Els nostres pares i mares ens expliquen que quan eren petits hi anaven l'1 de maig a fer una menjada de germanor. Alguns hi anaven caminant i altres amb cotxes. Allí s'ho passaven d'allò més bé dinant amb colles. La canalla es distreia collint flors, jugant a futbol, i pujant sobre l'Arc, una pràctica molt habitual i de la qual tothom guarda un record en forma de fotografia. Ara hi anem de tant en tant a visitar-lo i a pujar fins dalt, com s'ha fet sempre; és un repte i una tradició.

Escola Otogesa de Maials

Passem el matí a l'entorn de l'ermita

A 200 m de l'escola trobem una bonica pineda on els nens i les nenes de l'escola ens ho passem d'allò més bé jugant i buscant pedretes, troncs, pinyes, cargolets...

"Anem a l'ermita, anem a l'ermita!!!", se sent pels passadissos. Les mestres i els mestres han proposat poder anar a esmorzar prop de l'ermita que està dedicada al patró de Maials, Sant Sebastià. Des del turonet hi ha unes visites magnífiques de tot el poble i part de la comarca.

Fem parelles, els grans ajudem els més petits, i marxem xino-xano cap a l'Ermita on arribem plens de branquetes i pinyes que hem anat trobant pel camí.

A l'esplanada seiem a esmorzar i ens posem a jugar: uns a fet i amagar, altres s'asseuen al banquet a parlar, altres juguen amb les pedretes. En definitiva, tots i totes gaudim de l'aire lliure i del paisatge.

L'ermita de Sant Sebastià ens fa companyia i decidim explicar, mentre descansem una estona, quina és la llegenda que s'explica de l'origen. La voleu saber?

Aquest indret és un privilegiat mirador del poble i fa també de zona d'esbarjo.

Sabeu qui s'hi amaga pels voltants de Nadal a la pineda que hi ha al costat de l'ermita? Doncs... el tió!

Llegenda de l'Ermita de Sant Sebastià

Des de temps remots, Maials sentia una fervorosa devoció per sant Sebastià i un dia va comprar una imatge del sant per dipositar-la a l'església. L'endemà, però, la imatge no era al lloc que l'havien deixat, sinó en un turonet a tocar del poble. De primer, ningú no entengué què havia passat i decidiren de tornar-la a baixar a la població i posar-la a l'església. L'endemà al matí, la figura del sant tornava a ser a sobre del turonet. Els veïns i les veïnes de Maials comprengueren llavors que era voluntat del mateix sant de restar allí i hi construïren una bonica ermita que ara ens fa companyia quan hi pugem a jugar i a esmorzar.

Escola l'Abat Ruera de Puiggròs

Plaça del Vuitè Centenari del poble de Puiggròs

La plaça del nostre poble és el centre neuràlgic de la vida social i cultural, un lloc de trobada i de moments màgics de diversió.

Els alumnes de l'escola, de visita a la plaça.

Tots els espais o monuments d'un poble van evolucionant i adaptant-se a cada moment històric i a les necessitats de la població. I això mateix és el que ha passat amb la plaça del Vuitè Centenari de Puiggròs. Ara mateix és el centre cultural i social d'aquest petit municipi de les Garrigues. La plaça està envoltada d'edificis claus per a la vida d'un poble com és l'escola pública (Abat Ruera), l'Escoleta (llar d'infants Municipal), l'ajuntament, la sala polivalent, la botigueta del poble i el bar restaurant. A més de tot això la plaça disposa d'una pista de pàdel per practicar aquest esport, gronxadors per als més petitons de casa i elements dirigits a afavorir la gimnàstica de la gent més gran.

Des de fa uns anys la paret de la plaça està decorada amb un gran mural amb figures de persones i on els colors predominants són el blau, el taronja i el groc. A més, disposa d'un rocòdrom adaptat als infants.

És una plaça pensada perquè tothom gaudeixi, no només la gent del poble, sinó qualsevol turista que vulgui descobrir aquest poble.

L'Escola Abat Ruera us convida a descobrir aquest acollidor espai del nostre poble

La nostra plaça, el nostre pati

De tots els espais del poble de Puiggròs, la plaça és un dels més significatius per als i les nostres alumnes perquè per a ells i elles és el seu pati escolar. Cada dia es converteix en un espai de jocs, diversió, d'establiment d'amistats, de noves aventures i, perquè no dir-ho, també lloc de petits desacords que ràpidament tenen solució.

Escola La Roca de Sarroca de Lleida

Anem de ruta pels safaretjos i la bassa d'aigua

Si voleu visitar uns llocs diferents amb encant, llegiu les nostres indicacions.

Mireu si n'és de gran, aquesta bassa.

Un castell assentat damunt la roca

Com tothom ja sap, a Sarroca tenim un castell bonic i antic, però, com que la gent ja el coneix molt perquè es veu des de lluny, us aconsellarem altres llocs que podeu visitar del nostre poble. Aquests són especials, però potser no són tan coneguts per la gent.

Per tal que pugueu conèixer llocs nous per visitar, nosaltres, la classe dels petits, us explicarem la ruta que hem fet. No és una caminada gaire llarga però sí entretinguda. Primer podeu anar als safarejos de Sarroca de Lleida. Es troben a l'entrar al nostre poble, seguint el carrer que va cap a l'església. És un lloc antic i per a nosaltres semblen unes piscines. Es van construir al voltant de l'any 1918 perquè l'altre safareig més antic, segons diuen, havia quedat a l'interior del poble. Aquests safaretjos estan dividits en quatre parts. La primera part era per esbandir la roba perquè l'aigua era neta, la segona i la tercera eren per rentar perquè l'aigua tenia sabó, i l'última, i la més petita, era per rentar els borrassos que s'utilitzaven per collir les olives. Ara està molt arreglat i ben cuidat i també té les parets pintades molt boniques amb uns dibuixos. Per poder entrar dins i veure-ho tot bé, cal que us obrin el recinte, tot i que per fora també es veu.

Us recomanem aquesta ruta, que segur que us agradarà. No us la podeu perdre!

Després podeu continuar la ruta cap a la bassa d'aigua, seguint un caminet que trobareu al sortir dels safaretjos. És molt gran i sembla un pou gegant. És una bassa empedrada que recollia l'aigua dels turons del voltant. Aquesta aigua servia tant per a les persones com per als animals. El que és curiós d'aquest lloc és que la base és una sola llosa de pedra d'uns 800 metres quadrats i té unes parets altes d'uns vuit o nou metres. Se sap que és molt antiga, però se'n parla a partir de l'any 1800. Té unes escales per poder baixar i nosaltres hem pogut jugar una estona dins. També hem vist capgrossos en unes petites bassetes que s'han fet amb la pluja d'aquests últims dies.

Escola del Soleràs

Donem un cop d'ull a la cooperativa modernista del Soleràs

Una cooperativa agrícola que ha commemorat el seu primer segle durant la pandèmia.

Convertim les Garrigues en finestra de la Catalunya interior

L'edifici noucentista, inclòs a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, és obra de l'arquitecte Cèsar Martinell i Brunet.

És de planta rectangular i es va aprofitar un canvi de rasant del terreny per aconseguir que la planta del soterrani fos accessible directament des del carrer, igual que la part superior, que és accessible per la porta situada a la façana principal. Està fet amb maó arrebossat i pedra vista per als llocs més destacats i rajola, amb motius decoratius. El més característic de l'edifici són els grans finestrals allargats en arc de mig punt i les línies ondulants del coronament de la façana.

Des de la seva construcció fins al dia d'avui, la cooperativa ha sofert nombrosos canvis estructurals per adaptar-la a les noves necessitats i formes de producció. En l'actualitat ocupa una superfície d'uns 1500 m², a la planta baixa hi ha la fàbrica de l'oli i la planta superior està dividida en múltiples sales ocupades per les oficines, per la botiga de la secció de consum, pel magatzem dels productes fitosanitaris, etc.

La primera fàbrica d'oliva va començar a funcionar durant la campanya oleícola del 1920-21.

Al cor de les Garrigues es produeix un dels millors olis del món.

Al Soleràs teniu molt per a visitar

A la nostra localitat es poden trobar altres indrets d'interès com l'església d'estil neoclàssic de principis del segle XX, les dues ermites de mitjans del segle XX i l'ermita de la Mare de Déu de les Garrigues, inaugurada el 2008. També cal destacar Ca l'Emília i Casa Seró (incloses a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya). Menció a part mereix la fossa comuna de la Guerra Civil Espanyola, situada al cementiri vell, de la qual s'han exhumat 146 individus d'ambdós exèrcits.

ZER L'ERAL
Escola de Sunyer

El patrimoni de Sunyer

L'antic castell i l'església són els dos espais d'interès cultural que no us podeu perdre. Les pedres de l'església conserven les marques dels picapedrers.

El castell va ser enderrocat l'any 1644 perquè es va construir una fortalesa més gran a Lleida

A l'església de Santa Maria de Sunyer hi destaca la façana d'estil barroc.

Els alumnes de l'escola de Sunyer hem pensat que serà una bona idea que, si mai voleu visitar espais d'interès cultural, podeu venir a Sunyer a visitar els que hem pensat que poden ser força interessants.

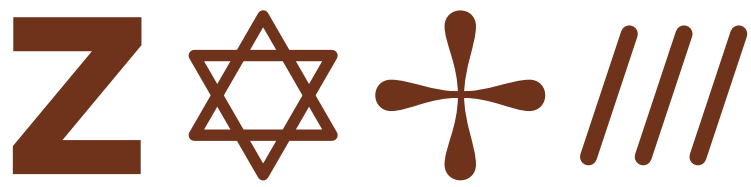
Aquests són el castell i l'església.

Ara escriurem un petit resum d'aquests monuments.

El que la gent del poble anomena "castell" són les restes d'un antic castell que va existir de veritat. No se sap amb exactitud quan va ser construït. Sí que sabem quan es va manar enderrocar, i va ser l'any 1644. La raó va ser que es va fer una fortalesa a Lleida.

L'església no sabem quan es va construir. L'historiador Lladonosa diu que va ser el bisbe Gombau de Camporrells i també va autoritzar la construcció de l'església d'Alcanó.

La planta de l'església és d'estil romànic i la portalada conté decoració de temes vegetals i animals. Moltes de les pedres duen els signes dels picapedrers, que són molt semblants als que es troben a la Seu Vella de Lleida.

Les seves finestres són de mig punt.

Escola de Torrebesses

L'església que va matar el fred

Si veniu a Torrebesses, busqueu l'església nova, un espai màgic que ara us descobrirem.

No es tracta d'un edifici enrunat, sinó inacabat, que avui és un dels espais més emblemàtics

No us ho perdeu

Al nostre poble podeu gaudir del conjunt monumental format pel castell-palau, l'església romànica de Sant Salvador, Casa Oró, Casa Gort i l'església que va matar el fred. També podeu passejar pels camins del terme, on trobareu construccions de pedra seca, com les cabanes de volta o els aljubs. L'escola i el CIPS donem a conèixer aquest patrimoni.

La plaça Tomàs Ballesté es coneix també com l'*església que va matar el fred*.

L'església nova, també coneguda com "l'església que va matar el fred", es va començar a construir el 24 de setembre del 1869.

El poble necessitava una nova església a causa de l'augment de la població. El pressupost per construir-la van ser d'unes 105.000 pessetes, que equivalen a uns 600 euros. La construcció la pagava la gent del poble. Cada veí i veïna pagava segons el nombre d'oliveres que tenia.

Al cap d'un any es va parar la construcció perquè la gelada de l'hivern del 1870 va matar les oliveres i la collita es va perdre, per tant, els pagesos no podien pagar el que devien. Buscant solucions, l'alcalde va haver de vendre les seves finques i la seva casa per poder fer-ho, però no en va tenir prou.

Molta gent va haver de marxar del poble a buscar-se la vida a altres indrets. Així que l'alcalde cada cop recaptava menys impostos i, a més a més, amb el descens de la població no es necessitava una església tan gran.

Tot això va fer que l'alcalde s'arruïnés per no poder pagar 6.000 pessetes, que són uns 36 euros.

Per aquest motiu s'anomena "l'església que va matar el fred", perquè el fred va matar les oliveres i no es va poder acabar la construcció.

Ara és la plaça que duu el nom de l'antic alcalde, en honor seu, la plaça Alcalde Tomàs Ballester. Va voler ser un lloc de trobada dels habitants de Torrebesses i, tot i que no es va acabar, ho és perquè són moltes les festes que hi celebrem. Les velles columnes amb el cel com a sostre donen un ambient molt especial. Per a nosaltres és un espai màgic, molt nostre, que volem compartir. Veniu, hi esteu convidats!

Escola La Bassa de Torregrossa

Descobrim els arbres a la sortida de primavera

Els alumnes d'infantil de l'escola vam passejar fins a la Casella de Torregrossa.

L'escola vol fomentar el valor del respecte cap a la natura

El dia 6 d'abril, els alumnes d'educació infantil vam visitar l'espai natural verd de la Casella, on, amb l'ajuda de l'associació Fem Llavor, l'Ajuntament i la col·laboració ciutadana, s'està millorant i conservant aquest espai.

A l'arribar vam seure al voltant d'un xop i ens van presentar l'espai i vam conversar sobre els diversos arbres que hi havia, com les acàcies o el desmai. Van explicar que els arbres, quan arriba la primavera, es desperten del son de l'hivern, van oferir-nos venir amb les nostres famílies a atansar-nos als arbres i abraçar-los per sentir la seva energia.

Després, mentre esmorzàvem, una de les monitores va cantar cançons sobre les orenetes a la primavera amenitzades amb un guitarró.

Quan vam acabar d'esmorzar, ens van explicar que plantaríem un càdec, però que, per fer-ho, abans havíem d'escriure un desig, paraula, símbol o dibuix per ajudar l'arbre a créixer. Vam posar els nostres desitjos al forat on s'havia de plantar i entre tots vam ajudar a acabar de plantar-lo.

Finalment, vam buscar ous de Pasqua que estaven amagats entre els arbres de l'espai.

Agraïm la bona acollida de la Rosa, l'Heura i l'Emma.

Trobada amb l'associació Fem Llavor a la Casella de Torregrossa.

Benvinguda primavera!

Aquesta activitat va ser realitzada durant la setmana de la primavera, que se celebra cada any a l'escola, per donar la benvinguda a l'estació i com a cloenda del projecte interdisciplinari.

A més a més, durant aquests dies a l'escola es fan altres activitats lúdiques com ara manualitats, cinema, una gimcana, racons, tallers, etc. relacionats amb el projecte dels Dinosaures.

Escola Sant Bonifaci de Vinaixa

Vinaixa i la seva pedra, bellesa i calidesa del treball artesanal garriguenc

Vinaixa i molts dels seus edificis estan construïts amb pedra de la serra que l'acull.

Vinaixa és un poble petit situat al sud-oest de la comarca de les Garrigues, ple de carrerons estrets, pontets i escales de pedra. El nucli urbà s'ordena al voltant de l'antic castell i en l'aparença dels seus edificis predomina la pedra, ja que fins no fa gaire la pedra era l'activitat econòmica principal.

La pedra engalana el poble en diferents edificis i construccions arquitectòniques. Si ens passegem pels seus carrers empedrats, podem descobrir-hi diferents edificis declarats béns culturals d'interès nacional. Quan observem aquestes construccions de pedra, sabem que darrere hi ha la mà de l'home elaborant un treball artesà digne de ser admirat.

La prominent església de Sant Joan Baptista té set-cents anys i pertany al període de transició del romànic al gòtic, amb una portalada formada per tres arquivoltes, pròpia de l'escola lleidatana. El temple s'aixeca damunt d'un turó de pedra picada i pot veure's des de qualsevol punt del poble.

El castell de Vinaixa o Casa Tarragó

Envoltats de pedra a la zona del pícnic.

és un edifici amb elements gòtics i renaixentistes, documentat el 1151. Habitatge senyorial de planta baixa i pis fet de grans carreus de pedra ben escairada i deixada a la vista, a excepció de la zona superior, arrebossada.

Al carrer del forn trobem Cal Panxa o la Casa de Poblet, casa on antigament es recaptaven els delmes (fracció de la collita que es pagava a l'Església), feta construir per l'Abat Copons de Poblet al segle XIV. En la clau de l'arc de mig punt de l'entrada trobem gravat un calze, que simbolitza l'escut heràldic d'aquest Abat.

El Marge del Bessó o Marge del Blanco és una construcció monumental de pedra seca que hi ha a la vall de Vinaixa. Aquest marge es construí per crear una àmplia parcel·la plana, amb pedres de la zona transportades amb tirapedres arrossegades per mules. Té una longitud de 128 metres amb forma corba i amb una alçada de fins a 4 metres. El marge és de tipus escalonat: cada filada està perfectament delimitada i recula uns quants centímetres respecte a l'anterior, mostrant un encaix de pedres quasi perfecte.

Altres edificacions de pedra donen significat a la història de Vinaixa com Cal Blanco, el Portal del Forn, la creu del terme, l'Ermita de Sant Bonifaci, entre d'altres. Però aquestes les deixarem per a una altra passejada, ja que, per acabar aquest tomb per Vinaixa, podem caminar pel raval de les flors, un carrer on totes les cases són de pedra i els seus exteriors estan guarnits amb plantes i flors, canviants amb el pas del temps i les estacions de l'any. Ara a la primavera és un bon moment per gaudir-lo!

La Serra Mitjana, que s'allarga des de la Floresta fins a Tarrés, aplegant els pobles dels Omellons, l'Espluga Calba, Fulleda i Vinaixa, disposa d'una de les pedres de més qualitat per als treballs de construcció i/o decoració, esdevenint la pedrera de la Sagrada Família de Barcelona.

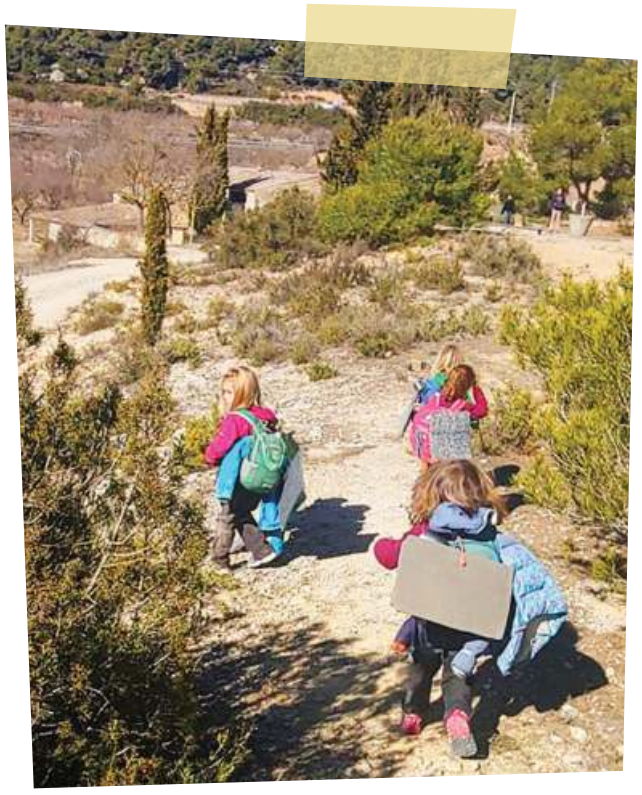
A CAU DE BOSC · Escola d'educació a la natura a Tarrés

A Tarrés, pedra seca i natura

Rutes a peu o amb bicicleta pels entorns de Tarrés.

Tarrés, envoltat de boscos de pins i alzines, és un poble característic per les construccions de pedra seca. Disposem d'un munt de camins i rutes de bicicleta on podràs veure l'antic hostal del poble, els diferents pous i fonts i la famosa ruta dels forns de calç.

A nosaltres ens agrada molt jugar a fer cabanes o a descobrir nous camins d'aquests boscos tan bonics que tenim. Tenim boscos i camins adaptats a totes les necessitats: camins llargs per a cames acostumades, camins curts per a cames que n'estan aprenent, camins que pugen i camins que baixen, coves i cabanes naturals, entre moltes altres coses. Nosaltres també gaudim molt del nostre refugi de pedra seca, que està situat a l'entrada del poble.

Descobrint camins als boscos de Tarrés.

Ens voleu acompanyar a descobrir els boscos de Tarrés?

L'ESCOLETA DEL MAS · Escola d'educació a la natura a Juneda

Art i cultura dins l'escola

O com aprendre a mirar com ho fan els nens i les nenes.

La mirada de l'infant es nodreix de manera diferent de la de l'adult. Ells i elles són capaços de veure i fixar-se en detalls que a ulls d'adult passen desapercebuts. Ens ensenyen a mirar, sense presses i amb l'emoció que cal dedicar-hi. Tenir l'art just al costat de l'escola permet que, des d'un entorn pròxim i segur, puguin fotografiar amb les ninetes allò que més els captiva per portar-ho dins seu.

Mural de La Manreana de Juneda

Fa ben poc que a la Granja Escola-Parc Manreana han transformat les parets en uns murals que simbolitzen elements característics del territori. Hi trobem des d'animals fins a camps de conreu, però a ulls d'infant el mural és més que una imatge. És una textura, un perquè i un com, un jo he vist això a... Resulta curiós com cada vegada que ens aproximem a l'art, descobrim nous detalls per explorar. Us animeu a visitar-los?

Un territori amb moltes realitats

La Força dels Municipis

Dels Pirineus a la plana de Lleida

Diputació de Lleida

La força dels municipis